

Το Διεθνές Πλέγμα Του Κεφαλαίου

Οι Καπιταλιστικές Ολοκληρώσεις και

Η Ευρωπαϊκή Ένωση

Ιδεολογική Επιτροπή του Κ.Σ. της ν.Κ.Α.

Αντί προλόγου.....

Μετά από μια δεκαετία έντασης της αντεργατικής επίθεσης του κεφαλαίου, συνεχών πολέμων και επεμβάσεων, όξυνση των κρισιακών φαινομένων στην οικονομία και την πολιτική βρισκόμαστε μπροστά σε μια νέα φάση του ολοκληρωτικού καπιταλισμού. Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου είναι τόσο η νέα αντιδραστική στροφή σε όλα τα πεδία της κοινωνία που επιχειρεί να αξιοποιήσει με επιθετικό τρόπο τα «κεκτημένα» της προηγούμενης περιόδου (εργασία, εκπαίδευση, αυταρχισμός, πόλεμος, περιβάλλον κ.α) όσο και η ανάπτυξη με πιο μαζικά χαρακτηριστικά αγώνων και αντιστάσεων της νεολαίας, των εργαζομένων και των λαών (αντιπολεμικά κινήματα, αγώνες για το ασφαλιστικό, Ιντιφάντα, Ιρακινή αντίσταση). Κρίσιμη πλευρά αυτής της νέας φάσης είναι η αντιδραστική σύνδεση εθνικού-διεθνικού, η βαθύτερη διαπλοκή της εθνικής και διεθνικής εκμετάλλευσης των εργαζομένων, η ένταση των ενδοιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών. Σήμερα περισσότερο από ποτέ φαίνεται ο πραγματικός ρόλος των διεθνών οργανισμών (ΟΗΕ, ΝΑΤΟ, ΔΝΤ, ΠΟΕ κ.α) και των «ειρηνευτικών» πρωτοβουλιών (Κύπρος, Παλαιστίνη, Ιράκ, Βαλκάνια) που ενισχύουν την κυριαρχία των αστικών τάξεων πρώτα από όλα απέναντι στους «δικούς» τους εργαζόμενους. Η γενίκευση των καπιταλιστικών ολοκληρώσεων, όπως η ΕΕ, έχει σημαντικό ρόλο σε αυτές τις εξελίξεις και αποτελεί βασικό μοχλό προώθησης των αντεργατικών μέτρων και της αυταρχικής μετάλλαξης του κράτους και του πολιτικού συστήματος.

Τα χαρακτηριστικά αυτά διαμορφώνουν νέες δυνατότητες για την ανεξάρτητη συγκρότηση της αντικαπιταλιστικής πάλης πρώτα από όλα στο εθνικό αλλά και στο διεθνές πεδίο όπως δείχνουν και οι κινητοποιήσεις των τελευταίων χρόνων. Δυνατότητες βέβαια που δεν μπορεί παρά να κριθούν από την ίδια την εξέλιξη της ταξικής πάλης μπροστά και στα μέτωπα της επόμενης περιόδου. Η ανάπτυξη ενός κοινωνικοπολιτικού ρεύματος ρήξης και ανατροπής με το μεσαίωνα του σύγχρονου καπιταλισμού αναδεικνύει το ζήτημα της πάλης ενάντια στις καπιταλιστικές ολοκληρώσεις (και ιδιαίτερα ενάντια στην Ε.Ε στην Ελλάδα) σε αναγκαία πλευρά του επαναστατικού αγώνα για την ανατροπή του ολοκληρωτικού καπιταλισμού της εποχής μας, κόντρα στην υποταγή των νεολαιίστικων και εργατικών συμφερόντων στον πιο «ειρηνόφιλο» εκμεταλλευτή η στην αυτοτελή «εθνική» ανάπτυξη της «λαϊκής οικονομίας» στο έδαφος του καπιταλισμού. Μόνο ο επαναστατικός αγώνας «μέχρι το τέλος» η ανατροπή των διεθνών κεφαλαιοκρατικών οργανισμών και των ολοκληρώσεων, που είναι αντιδραστικοί από τη φύση τους, μπορεί να δώσει αποτελεσματική πάλη και ενάντια στις «συνέπειες» και τα επιμέρους αντιλαϊκά μέτρα που προωθούνται και να συμβάλει αποφασιστικά στη διαμόρφωση ενός νέου διεθνισμού των νεολαιίστικων και εργατικών αναγκών, των αντικαπιταλιστικών αγώνων.

Μπροστά στα συγκλονιστικά γεγονότα που ζούμε τα τελευταία χρόνια, την εμπειρία από τις κινητοποιήσεις ενάντια στην ελληνική προεδρία αλλά κυρίως μπροστά στα μέτωπα που παραμένουν ανοιχτά (Λισσαβόνα, ΚΑΠ, ευρωσύνταγμα, ευρωστρατός, διεύρυνση Ε.Ε, Κυπριακό κ.α) είναι ανάγκη να συζητήσουμε και να δράσουμε για το ζήτημα των ολοκληρώσεων και ειδικά της Ε.Ε με αναβαθμισμένα χαρακτηριστικά. Σε μια τέτοια προσπάθεια θέλουμε να συμβάλλουμε και με το συγκεκριμένο κείμενο, στη κατεύθυνση των θέσεων της ν.Κ.Α και της απόφασης της 3^{ης} συνδιάσκεψης και των αναλύσεων του ΝΑΡ για το διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου, τον ολοκληρωτικό καπιταλισμό και την πάλη ενάντια στην Ε.Ε. Στόχος μας είναι να συνοψίσουμε βασικές πλευρές της ανάλυσης και της γραμμής μας για το διεθνές πλέγμα και τις ολοκληρώσεις, όπως αποτυπώνονται στα κείμενα και την παρέμβαση της οργάνωσης μας αλλά κυρίως να δούμε αυτές τις πλευρές στο φως των σημερινών εξελίξεων και τη σημασία τους για τα κριτήρια της αντικαπιταλιστικής- αντιΕΕ πάλης. Με αφετηρία αυτή τη συζήτηση και με την πρόσφατη συγκρότηση της ιδεολογικής επιτροπής του Κ.Σ μπορούμε να κάνουμε ένα πρώτο αποφασιστικό βήμα στην ενίσχυση της ιδεολογικής-θεωρητικής δουλειάς και παρέμβασης της ν.Κ.Α με πιο συστηματικό και μόνιμο τρόπο.

Η Ιδεολογική επιτροπή του Κ.Σ της ν.Κ.Α
17/5/2004

Περιεχόμενα:

Κεφ. 1: Το διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου σελ 4

Κεφ. 2: Οι καπιταλιστικές ολοκληρώσεις και το μέλλον του έθνους κράτους σελ 15

Κεφ. 3: Από την ΕΟΚ στην ΕΕ: Οι φάσεις και οι σταθμοί στην πορεία της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης σελ 18.

Κεφ. 4: Η νέα ποιοτική φάση της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης σελ 21.

Κεφ 5: Οι ταξικές συνέπειες της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΕ σελ 23

Κεφ 6: Η αντικαπιταλιστική πάλη ενάντια στην ΕΕ. σελ 25.

Κείμενα της ν.Κ.Α και του ΝΑΡ σελ 28.

Ενδεικτική βιβλιογραφία σελ 28.

1. Το διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου

Η διεθνής πλευρά των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων εμφανίζεται σήμερα πιο περίπλοκη από κάθε άλλη εποχή. Η εθνικότητα των κεφαλαίων δεν προσδιορίζεται πάντα με ευκολία (π.χ. στις εισαγωγές στο γαλλικό χρηματιστήριο, το 40% των μετοχών είναι από ξένα κεφάλαια), τα όρια μεταξύ των ιμπεριαλιστικών κέντρων γίνονται ασαφή, η σχέση εθνικού και διεθνικού αλλάζει, ο Τρίτος Κόσμος “εισβάλλει” στην καρδιά των αναπτυσσόμενων χωρών, οι σφαίρες επιρροής ξαναμοιράζονται, οι συσχετισμοί δύναμης τροποποιούνται, ασύλληπτα ποσά διακινούνται ταχύτατα στις διεθνείς χρηματαγορές, προϊόντα παράγονται τμηματικά σε πολλές χώρες, κέρδη από θυγατρικές εταιρείες δεν επιστρέφουν στη “βάση”. Η πολυπλοκότητα που αποκτά πλέον η μορφή του διεθνούς «συστήματος» και των διεθνών σχέσεων του κεφαλαίου δημιουργεί την ανάγκη να υπερβούμε βαθύτερα το «σχήμα» της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας και ιδιαίτερα τις μονοσήμαντες σχέσεις και ερμηνείες που του αποδόθηκαν. **Σε αυτά τα πλαίσια εντάσσεται και η ανάπτυξη και να της λογικής του διεθνούς πλέγματος του κεφαλαίου, η έκφραση της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας στο στάδιο του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, που περιγράψαμε στο συνέδριο του NAP και στις θέσεις για την 3^η συνδιάσκεψη της ν.Κ.Α, λογική που αποτυπώνει πληρέστερα τη μορφή και τη δομή των διεθνών κεφαλαιοκρατικών σχέσεων στην εποχή του ολοκληρωτικού καπιταλισμού.**

Το διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου συγκροτείται από ένα σύνολο φορέων, θεσμών, μηχανισμών, ρυθμίσεων και σχέσεων που διαμορφώνονται κατά βάση σε διεθνές επίπεδο, δηλαδή πέρα από τα πλαίσια του κάθε εθνικού καπιταλιστικού κοινωνικού σχηματισμού. Το διεθνές πλέγμα, ωστόσο, έχει **εσωτερική (εθνική) και εξωτερική (διεθνή) διάσταση.** Η **εσωτερική** αφορά τις σχέσεις που οικοδομούνται και τις διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα σε εθνικό επίπεδο, ώστε ο συγκεκριμένος κοινωνικός σχηματισμός ή η συγκεκριμένη καπιταλιστική επιχείρηση να συμμετάσχουν αποτελεσματικά και κερδοφόρα γι’ αυτούς στο διεθνές πλέγμα (π.χ. οι «εκσυγχρονισμοί» που έγιναν ώστε η Ελλάδα να συμμετάσχει στην ΟΝΕ, οι αλλαγές στο στρατό για να παίρνει μέρος σε επιχειρήσεις εκτός Ελλάδας, οι ρυθμίσεις στις τιμές των αγροτικών προϊόντων σε σχέση με τις διεθνείς ποσοστώσεις ή τις επιδοτήσεις της Ε.Ε., οι εξαγωγικές διευκολύνσεις από το κράτος σε επιχειρήσεις που δρουν διεθνικά, οι αλλαγές που αυξάνουν την παραγωγικότητα και τη συγκέντρωση-συγκεντροποίηση του κεφαλαίου και του δίνουν τη δυνατότητα να επεκταθεί διεθνικά, οι εγχώριοι δρόμοι των διεθνών μεταφορών). Η δεύτερη, η **εξωτερική**, αφορά τις σχέσεις που οικοδομούνται και τις λειτουργίες που λαμβάνουν χώρα στο καθαυτό διεθνές πεδίο.

Τα «υποκείμενα» και οι φορείς του διεθνούς πλέγματος αφορούν και τους δύο πόλους της ταξικής πάλης, το κεφάλαιο και την εργασία. **Από την πλευρά του κεφαλαίου**, στους φορείς αυτούς εντάσσονται:

- **Οι διάφοροι εθνικοί καπιταλιστικοί κοινωνικοί σχηματισμοί, δηλαδή τα εθνικά αστικά κράτη.** Τα κράτη –παρά τις αλλαγές που έχουν συντελεστεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη- διατηρούν ακόμα τον πρωταγωνιστικό τους ρόλο στο διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου, χωρίς ωστόσο να είναι τα μοναδικά τους «υποκείμενα».
- **Το κεφάλαιο με υπερεθνική παρουσία και δράση, και ιδιαίτερα τα Πολυεθνικά Πολυκλαδικά Μονοπώλια (ΠΠΜ),** είναι ο δεύτερος μεγάλος πυλώνας του διεθνούς πλέγματος.
- **Οι περιφερειακές καπιταλιστικές ολοκληρώσεις,** στην Ευρώπη, την Αμερική, την Άπω Ανατολή, είναι ένας φορέας με διαρκώς αναπτυσσόμενη συμμετοχή.
- **Οι διεθνείς κεφαλαιοκρατικοί οργανισμοί,** είτε πρόκειται για οργανισμούς κυρίως οικονομικούς (ΠΟΕ, ΔΝΤ, G-8, Παγκόσμια Τράπεζα), κυρίως πολιτικούς (ΟΗΕ, Διεθνές Δικαστήριο Χάγης, Διεθνής Αμνηστία) ή κυρίως στρατιωτικούς (ΝΑΤΟ).

Από την πλευρά της εργατικής τάξης και του επαναστατικού κινήματος «παρατάσσονται» μια σειρά «υποκείμενα». Όλα αυτά έχουν διαφορές ως προς την ποιότητα, το βάθος και τη βαρύτητα

του καθενός. Σε κάθε περίπτωση, για να εντάσσονται σ' αυτό το «στρατόπεδο» πρέπει να δρουν έχοντας σε γενικές γραμμές ως γνώμονα και ως δυναμική την επιδίωξη να εκφράζουν τα συμφέροντα των εργατικών και καταπιεζόμενων στρωμάτων «στο σύνολό τους, στο σύνολο των χωρών και ως το τέλος, ως την κομμουνιστική απελευθέρωση» (*Κομμουνιστικό Μανιφέστο*). Πιο συγκεκριμένα, στην πλευρά αυτή «παρατάσσονται»:

•**Οι εργατικοί αγώνες –προφανώς και οι επαναστατικές τους πρωτοπορίες-** που αναπτύσσονται σε κάθε χώρα κατά της εγχώριας κυβέρνησης και αστικής τάξης, καθώς και οι αγώνες που αναπτύσσονται επίσης σε εθνικό έδαφος έχοντας όμως στο στόχαστρο διεθνείς αντιπάλους (αντιιμπεριαλιστικά και αντιπολεμικά κινήματα, κινητοποιήσεις κατά της ΕΕ και της καπιταλιστικής «παγκοσμιοποίησης», εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα, οικολογικές πρωτοβουλίες κ.λπ.) Μάλιστα, σύμφωνα με τη δική μας λογική, αυτό το στοιχείο είναι το καθοριστικό στην εργατική πλευρά, το καθοριστικό διεθνιστικό καθήκον κάθε εργατικού και επαναστατικού κινήματος.

•**Οι χώρες στις οποίες έχει ανατραπεί με επανάσταση η αστική κυριαρχία, έχει εγκαθιδρυθεί εργατική εξουσία και έχουν δρομολογηθεί διαδικασίες προς τον κομμουνισμό** (με πρακτικές, εννοείται, ριζικά διαφορετικές από εκείνες που γνωρίσαμε στην ΕΣΣΔ, στις άλλες πρώην «σοσιαλιστικές» χώρες και στο Σύμφωνο της Βαρσοβίας).

Τα παραπάνω στοιχεία αποδεικνύουν ότι **το διεθνές πλέγμα δεν είναι ένα ενιαίο «σώμα»**. Διχάζεται ταξικά στις μορφές, τις σχέσεις και τους φορείς που εκφράζουν τα αστικά συμφέροντα και σ' εκείνες που εκφράζουν τα εργατικά. Επίσης το διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου **δεν είναι ένα ταξικά ουδέτερο σύνολο σχέσεων και δομών**. Είναι ένα πλέγμα διαμορφωμένο σε συνθήκες κυριαρχίας του κεφαλαίου, της εκμετάλλευσης, της ατομικής ιδιοκτησίας και της αγοράς - άρα είναι ταξικά προσδιορισμένο. Καθορίζεται και αυτό από τους ίδιους νόμους κίνησης από τους οποίους διέπεται συνολικότερα ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής. Μάλιστα, αυτός ο ταξικός του χαρακτήρας είναι εγγραγμένος στο DNA του διεθνούς αστικού πλέγματος. Δεν αφορά το περίβλημα, τη μορφή, την κάθε φορά ηγετική δύναμη ή τον εκάστοτε διαχειριστή του, αλλά τον πυρήνα του, την εσωτερική λογική που το διέπει, την ουσία των νόμων που το κινούν. Άρα, η αλλαγή του χαρακτήρα των διεθνών σχέσεων απαιτεί αλλαγή στη φύση των νόμων που τις κινούν, δηλαδή ανατροπή της αστικής κυριαρχίας και των μηχανισμών της σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Αυτός ο βαθύτατα ταξικός χαρακτήρας του διεθνούς πλέγματος και η αντιπαλότητα εργατικής-αστικής τάξης **δεν εκφράζεται πάντα άμεσα και «γυμνά»**. Άλλωστε, ούτε στο εσωτερικό κάθε εθνικού καπιταλιστικού σχηματισμού ισχύει κάτι τέτοιο, όπως αποδεικνύει και η λογική της ανάλυσης του Μαρξ στο Κεφάλαιο. Πολύ περισσότερο δεν ισχύει, βέβαια, στο διεθνές πλέγμα, στο οποίο τα «υποκείμενα» που δρουν είναι πιο πολλά και οι διαμεσολαβήσεις ακόμα περισσότερες (εθνικές, ιστορικές, κρατικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές, γεωπολιτικές κ.λπ.). Άρα, ο ταξικός χαρακτήρας των διεθνών σχέσεων αποτυπώνεται στις εξελίξεις άλλοτε πιο άμεσα κι άλλοτε τελικά, αφού δηλαδή τις ανάγουμε στα βασικά συμφέροντα των αντιμαχόμενων τάξεων της αστικής κοινωνίας σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο. Αν και είναι βαθύτατα ταξικά καθορισμένο, εντούτοις **το διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου επηρεάζεται από την ταξική πάλη** και τα ριζοσπαστικά σκιστήματα των καταπιεζομένων. Η επίδραση αυτή, όμως, αφορά τη μορφή και τις δευτερεύουσες πλευρές του (που μπορούν να τροποποιούνται) και όχι το χαρακτήρα του (που παραμένει πάντα εκμεταλλευτικός). Αυτό, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι το διεθνές κεφαλαιοκρατικό πλέγμα «συμπυκνώνει» την ταξική πάλη και τους συσχετισμούς – άρα μια αλλαγή σ' αυτό το πεδίο μπορεί να τροποποιήσει τη φιλοσοφία του. Κάτι τέτοιο είναι αδύνατο για ένα πλέγμα εκ φύσεως αστικό, το οποίο παρεμβαίνει ενεργητικά στην ταξική πάλη (και δεν τη συμπυκνώνει παθητικά), πάντα εννοείται από τη σκοπιά του κεφαλαίου.

Η μορφή του διεθνούς πλέγματος του κεφαλαίου δεν είναι στατική. Εξελίσσεται και τροποποιείται – και μάλιστα όχι ευθύγραμμα, αλλά με σημαντικές καμπές και στάδια, ακριβώς όπως και ο καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής συνολικά. **Πυρήνας όλης αυτής της εξελικτικής πορείας** – που προφανώς κινείται πάντα σε ράγες κεφαλαιοκρατικές- είναι: **η καπιταλιστική**

διεθνοποίηση, δηλαδή η εγγενής τάση του κεφαλαίου να διευρύνει τη σφαίρα δράσης, κυριαρχίας και κερδοφορίας του, να υπερπηδά τα όποια όρια, να αναζητά το πρόσθετο κέρδος. **Η δυναμική που διαμορφώνεται στη βασική σχέση εκμετάλλευσης**, στην άμεση διαδικασία της παραγωγής και στο μοντέλο κεφαλαιακής συσσώρευσης. **Η δυναμική που διαμορφώνει η τάση συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου.**

Στην ουσία, λοιπόν, οι βασικοί παράγοντες που καθορίζουν την εξελικτική πορεία και την κάθε φορά μορφή του ίδιου του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής καθορίζουν επίσης την εξελικτική πορεία και την κάθε φορά μορφή του διεθνούς του πλέγματος – έστω με ιδιαιτερότητες και διαφοροποιήσεις. Κατ’ αναλογία, τα στάδια στην εξέλιξη του πρώτου, σηματοδοτούν ανάλογα στάδια και στο διεθνές πλέγμα του. Οι σχέσεις στο διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου ρυθμίζονται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο με τον οποίο ρυθμίζονται όλες οι σχέσεις στον κεφαλαιοκρατικό τρόπο παραγωγής: **με βάση τον ταξικό συσχετισμό δύναμης**. Εννοείται ότι **αυτός ο συσχετισμός δύναμης δεν είναι στατικός**. Τροποποιείται κάτω από την εξέλιξη της ταξικής πάλης σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο (π.χ. πώς επέδρασαν γεγονότα όπως η Οκτωβριανή Επανάσταση, τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα, ο πόλεμος στο Ιράκ), αλλά και κάτω από τη δυναμική της καπιταλιστικής συσσώρευσης και των ανταγωνισμών ανάμεσα στα αστικά κράτη και τα κεφάλαια (π.χ. άλλη η βαρύτητα της Βρετανίας σήμερα και άλλη παλιότερα) – κάτι που ισχύει, άλλωστε, και για τα πλαίσια κάθε εθνικού κράτους και κάθε ξεχωριστού εθνικού καπιταλιστικού σχηματισμού.

Τέσσερα είναι τα κομβικά στοιχεία για την “αποκρυπτογράφηση” των εξελίξεων στο διεθνές σκηνικό:

- **Η βαθύτερη συνεισφορά της διεθνούς διαπλοκής** στο σύνολο της αστικής στρατηγικής, σε στενή αλληλοδιαπλοκή με την εντατικότερη εκμετάλλευση της εγχώριας εργατικής τάξης. **Η εντεινόμενη διαπλοκή ανάμεσα στη βασική σχέση εκμετάλλευσης** (με τις μορφές που παίρνει σήμερα) και στους μηχανισμούς του ενδοκαπιταλιστικού ανταγωνισμού (που κι αυτός με τη σειρά του αναπτύσσεται, οξύνεται, μετασχηματίζεται), η οποία φέρνει - πολύ περισσότερο από κάθε άλλη εποχή- στο προσκήνιο των διεθνών καπιταλιστικών σχέσεων την πρώτη (σε αντίθεση με τα όσα λέγονται για «πολέμους πολιτισμών» κ.λπ.). Πρόκειται για μια εξέλιξη που σχετίζεται με την προσπάθεια του κεφαλαίου να εντάξει πιο οργανικά τις διεθνείς σχέσεις, αναπροσαρμόζοντας τις παράλληλα, στην στρατηγική του για το ξεπέρασμα των κρισιακών φαινομένων σε οικονομία και πολιτική. Καπιταλιστική διεθνοποίηση, πόλεμοι και νέο NATO, η διευρυμένη Ε.Ε του Ευρώ και η ολοκλήρωση της αμερικανικής ηπείρου με λίγα λόγια τα οικονομικά, πολιτικά και στρατιωτικά βομβαρδιστικά της νέας τάξης συνθέτουν, μαζί με την πρωτοφανή επίθεση στα κοινωνικά-οικονομικά δικαιώματα και τις ελευθερίες των εργαζομένων ένα εκρηκτικό αντιλαϊκό μίγμα. Με αυτό τον τρόπο εντείνεται ο **προσδιοριστικός χαρακτήρας της αντίθεσης κεφαλαίου-εργασίας στην πορεία και την έκβαση του ανταγωνισμού μεταξύ των κεφαλαιοκρατών.**

Ο ολοκληρωτικός καπιταλισμός σηματοδοτεί την καθολική και σε βάθος αναδιοργάνωση και υπαγωγή των διεθνών σχέσεων στο κεφάλαιο που τείνει να αντιστοιχήσει βαθύτερα το «εσωτερικό μέτωπο» με το διεθνές πλαίσιο, με όλους βέβαια τους περιορισμούς που προκύπτουν σε κάθε περίπτωση, με βάση τις ιδιοτυπίες του διεθνούς συστήματος. Τα παραδείγματα που πιστοποιούν αυτή τη θέση είναι πολλά, από τον πόλεμο στο Ιράκ και την εξέγερση στην Αργεντινή ως τις εξελίξεις στη Γεωργία και το σαμποτάζ των ΗΠΑ στις αποφάσεις του Κιότο, από την «ανακάλυψη» της Αφρικής και τις πολιτιστικές «αντιπαραθέσεις» ΗΠΑ-ΕΕ ως τα μεταλλαγμένα και τις εταιρίες που «βγάζουν λεφτά» από τη σταυροφορία κατά της τρομοκρατίας. Ταυτόχρονα εντείνονται τα στοιχεία κρίσης των αστικών μορφών οργάνωσης των διεθνών σχέσεων (ΟΗΕ). **Αυτό το συμπέρασμα δεν σημαίνει ότι καταργούνται επιμέρους αντιθέσεις, ότι παύουν να υπάρχουν ιδιαιτερότητες ή εξαφανίζονται οι διαμεσολαβήσεις στην έκφραση του ταξικού χαρακτήρα των διεθνών σχέσεων.** Σημαίνει όμως ότι η βαρύτητα αυτών των παραμέτρων, όπως για παράδειγμα τα λεγόμενα άλυτα αστικοδημοκρατικά και εθνικά προβλήματα έχει υποχωρήσει και αφορά εντοπισμένες περιπτώσεις (π.χ. Κούρδοι, Κύπρος,

Παλαιστίνη) και όχι γενικές τάσεις και ότι η σημασία αυτών των στοιχείων στη διαμόρφωση της συνείδησης και της πολιτικής συμπεριφοράς των μαζών δεν είναι στο επίπεδο που βρισκόταν σε προηγούμενες περιόδους.

• **Οι ενδοκαπιταλιστικοί ανταγωνισμοί αποκτούν σήμερα τρομερή ένταση, έκταση και βάθος, παραμένοντας βασική λειτουργία του κεφαλαίου,** όπως δείχνει η διαμάχη των Ιμπεριαλιστικών κέντρων, τόσο στη Μέση Ανατολή για τις ενεργειακές πηγές και δρόμους αλλά και ευρύτερα (διεύρυνση Ε.Ε, προστατευτισμός, εμπορικοί ή δασμολογικοί φραγμοί). Μάλιστα, στο διεθνές πεδίο αυτή η λειτουργία αναδειχνεται πιο ισχυρή από την τάση ρύθμισης - «πειθάρχησης» των ενδοαστικών αντιθέσεων. Φορείς αυτών των αναμετρήσεων είναι οι ατομικοί καπιταλιστές, ομάδες καπιταλιστών (π.χ. Κόκκαλης - Λαμπράκης κατά Βαρδινογιάννη), καπιταλιστικοί κοινωνικοί σχηματισμοί ή περιφερειακές καπιταλιστικές ολοκληρώσεις. Επίδικα αντικείμενά τους δεν είναι μόνο οι οικονομίες κλίμακας ή οι σφαίρες επιρροής, είναι επίσης η τεχνολογική πρωτοπορία και οι καινοτομίες, η έρευνα, το φτηνό και κατάλληλο εργατικό δυναμικό, ο έλεγχος του κρατικού μηχανισμού, η εξασφάλιση κρατικών χρηματοδοτήσεων ή της κρατικής αγοράς (π.χ. Προγραμματικές Συμφωνίες), η κατάκτηση μεριδίων αγοράς και γεωπολιτικών θέσεων, η πρωτοκαθεδρία σε αναδυόμενες αγορές (π.χ. Κίνα, ανατολικές χώρες) και τομείς (π.χ. βιοτεχνολογία, τηλεπικοινωνίες, πληροφορική). Αυτή η όξυνση των ανταγωνισμών έχει ως βασικό έπαθλο της την χωρίς προηγούμενο κοινωνική - οικονομική λεηλασία των εργαζομένων.

• **Η ηγεμονική παρουσία στο διεθνές σκηνικό των ΠΠΜ.** Η συγκέντρωση-συγκεντροποίηση του κεφαλαίου αναπτύσσεται ταχύτατα ως αποτέλεσμα του οξύτατου ανταγωνισμού, των ιδιωτικοποιήσεων, των ραγδαίων τεχνολογικών αλλαγών, της απογείωσης του βαθμού εκμετάλλευσης, της πρωτοπορίας σε νέους τομείς και κλάδους κλπ. Αποτέλεσμα αυτών των διεργασιών είναι η **διαμόρφωση των πολυεθνικών-πολυκλαδικών μονοπωλίων, μιας κατηγορίας μονοπωλίων, με καινούρια ποιοτικά χαρακτηριστικά, τα οποία υπερβαίνουν την “παραδοσιακή” μορφή της διεθνοποιημένης ή πολυεθνικής καπιταλιστικής επιχείρησης.** Τα ΠΠΜ βρίσκονται πλέον στην κορυφή της καπιταλιστικής πυραμίδας και αναδεικνύονται σε ηγεμονική δύναμη του κεφαλαίου συνολικά στο στάδιο του ολοκληρωτικού καπιταλισμού. Οι άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό, η πολυκλαδική δράση, οι μετατοπίσεις των κλάδων παραγωγής, ο πλανητικός διασκορπισμός διαφόρων σταδίων της παραγωγής, οι συγχωνεύσεις, κλπ. είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά τους. Υπάρχει βεβαίως και μια φαινομενικά αντίστροφη τάση: της αποκέντρωσης, των υπεργολαβιών κ.λ.π. Με αυτή το κεφάλαιο επιχειρεί να εξασφαλίσει καλύτερη ανταπόκριση στις ανάγκες των αγορών, διασπορά των κινδύνων και κυρίως πολυμορφία στους μηχανισμούς εκμετάλλευσης. Έτσι, το πρόβλημα για το κεφάλαιο δεν είναι “συγκέντρωση ή αποκέντρωση”, αλλά ένας ανώτερος ποιοτικά συνδυασμός των δύο τάσεων, που θα μεγιστοποιεί συνολικά τα ποσοστά υπεραξίας.

• **Ο νόμος της ανισόμετρης οικονομικής και πολιτικής ανάπτυξης όχι μόνο δεν καταργείται, αλλά εντείνεται, δρώντας και με νέους τρόπους και μορφές.** Μάλιστα τώρα αυτή η ανισομετρία δεν αφορά μόνο τις σχέσεις μεταξύ των ξεχωριστών χωρών, αφορά και το εσωτερικό των ίδιων των χωρών (ζώνες βιομηχανικής παρακμής, ένταση του “κοινωνικού αποκλεισμού”, τέταρτος κόσμος κλπ). Επιπλέον, η προώθηση των καπιταλιστικών ολοκληρώσεων συχνά εντείνει την ανισομετρία στα έθνη - κράτη (διαφορετικές «ταχύτητες» της Ε.Ε), τροφοδοτεί ακόμα και τάσεις διάσπασης της ενιαίας δομής τους, ενισχύει συγκροτήσεις “σκληρών πυρήνων” και “θυλάκων ανάπτυξης” στα πλαίσια της ολοκλήρωσης όχι τόσο από χώρες, όσο από ζώνες χωρών. Τέλος, αναπτύσσεται και κυριαρχεί μια διαρθρωτική ανισομέρεια στο διεθνή καταμερισμό.

• **Βασικό στοιχείο της νέας εποχής των διεθνών σχέσεων και της στρατηγικής του κεφαλαίου είναι η γενικευμένη τάση που αφορά τόσο την πολεμική προετοιμασία και τη**

βαθύτερη σύνδεση «ειρηνικής» και «πολεμικής» βιομηχανίας, όσο και τη διεξαγωγή εκτεταμένων πολεμικών επιχειρήσεων. Όπως δείχνουν και οι ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις σε Ιράκ και Γιουγκοσλαβία πρόκειται για πολέμους ιδιαίτερα αιματηρούς σε ανθρώπινες απώλειες και καταστροφικούς σε παραγωγικές δυνάμεις. Αυτό βέβαια φαντάζει μια ασήμαντη «παράπλευρη απώλεια» για το κεφάλαιο μπροστά στην ανυπολόγιστη συνεισφορά που έχει ο πόλεμος για την εκτόνωση της κρίσης, για τη ρύθμιση των ενδοιμπεριαλιστικών αντιθέσεων, για την πειθάρχηση και βαθύτερη εκμετάλλευση των εργαζομένων, για την αύξηση της κατανάλωσης οπλικών συστημάτων, για την «εκχέρσωση» του διεθνούς σκηνικού από κινδύνους που απειλούν την απρόσκοπτη λειτουργία της καπιταλιστικής αγοράς και την ασφαλή δράση των πολυεθνικών σε όλο τον πλανήτη.

Στα πλαίσια αυτής της διαδικασίας ιδιαίτερη αξία αποκτούν οι αλλαγές που γίνονται στο ΝΑΤΟ, η διεύρυνση του με χώρες του πρώην «σοσιαλιστικού στρατοπέδου», το δόγμα του προληπτικού πολέμου που υιοθετεί και η διεύρυνση της σφαίρας δράσης του, η αυτοαναγορευσή του σε θεματοφύλακα της αστικής δημοκρατίας και της «ελεύθερης αγοράς», ο εμπλουτισμός των κινδύνων από τους οποίους υποτίθεται ότι προστατεύει τους λαούς και η εμφανέστερη διασφάλιση της αμερικανικής στρατιωτικοπολιτικής ηγεμονίας. Εξίσου σημαντικές είναι οι αλλαγές στο στρατό, ο οποίος για να διεξάγει τους πολέμους που προαναφέρθηκαν πρέπει να είναι πιο επαγγελματικός, πιο αποστειρωμένος από το λαϊκό παράγοντα, πιο ευέλικτος, πιο σύγχρονος στα τεχνολογικά μέσα που χρησιμοποιεί και βέβαια πιο αδιάστακτος κοινωνικά.

• Το διεθνές σύστημα σε νέα φάση

Μιλώντας, βέβαια, για το σύγχρονο ιμπεριαλιστικό-κεφαλαιοκρατικό πλέγμα, δε θα μπορούσαμε να διαγράψουμε τις **σημαντικές διαβαθμίσεις και ιδιομορφίες στο εσωτερικό του.** Στη βάση αυτών των διαβαθμίσεων βρίσκεται η ποιότητα ανάπτυξης και κυριαρχίας των καπιταλιστικών σχέσεων, το επίπεδο ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων, της παραγωγικότητας της εργασίας, της αποδοτικότητας του κεφαλαίου, το επίπεδο διάρθρωσης των διάφορων μορφών οργάνωσης του κεφαλαίου και του διεθνούς ρόλου του, η γεωστρατηγική και πολιτικοστρατιωτική θέση, ρόλος και μέγεθος κάθε χώρας. Αυτές οι διαβαθμίσεις αγγίζουν και την εξέλιξη των τριών ιμπεριαλιστικών κέντρων (ΗΠΑ-Ε.Ε-Ιαπωνία). Σε κάθε περίπτωση, βέβαια, **η συμμετοχή στο διεθνές ιμπεριαλιστικό-κεφαλαιοκρατικό πλέγμα έχει ως βασικό ποιοτικό κριτήριο το επίπεδο κυριαρχίας του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και εμφάνισης-ηγεμονίας των δυναμικών μονοπωλιακών τμημάτων του στο εσωτερικό της κάθε χώρας.** Συνεπώς, η αστική τάξη όλων των χωρών που συμπεριλαμβάνονται, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, στο διεθνές ιμπεριαλιστικό-καπιταλιστικό πλέγμα είναι τάξη που κατά κανόνα έχει λύσει τα αστικοδημοκρατικά προβλήματα της ανάπτυξης των καπιταλιστικών σχέσεων και του «εθνικού ζητήματος».

Στη βάση όλων αυτών, διακρίνουμε **τρία (προφανώς ρευστά και αλληλοδιαπλεκόμενα) επίπεδα ένταξης στο διεθνές ιμπεριαλιστικό-κεφαλαιοκρατικό πλέγμα:**

Στο πρώτο, το ανώτερο, ανήκουν, με όλες τις μεγάλες διαφορές τους, οι καπιταλιστικές χώρες με το πιο ψηλό επίπεδο παραγωγικότητας της εργασίας και απόδοσης του κεφαλαίου, με το πιο ψηλό επίπεδο τεχνολογικής σύνθεσης και συγκέντρωσης του κεφαλαίου. **Στη μεσαία κλίμακα** ανήκουν εκείνες οι χώρες, εκείνοι οι κρίκοι (ανεξάρτητα από τη γεωστρατηγική, περιφερειακή τους θέση και τις διαβαθμίσεις τους) με ιστορικό, υψηλό επίπεδο κυριαρχίας και ανάπτυξης των καπιταλιστικών σχέσεων, με ηγεμονική θέση των νέων μορφών συγκέντρωσης του κεφαλαίου, αλλά με περισσότερο ή λιγότερο μεσαίο επίπεδο ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων, της παραγωγικότητας της εργασίας και της απόδοσης του κεφαλαίου (Ισπανία, Ελλάδα, Πορτογαλία, Τουρκία, Ινδία, Μεξικό,). **Στην κατώτερη κλίμακα** βρίσκονται εκείνες οι χώρες όπου είναι ιστορικά πρόσφατη η πλήρης κυριαρχία των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής στους βασικούς τομείς, όπου υπάρχει σχετική εμφάνιση και ηγεμονία των νέων μορφών οργάνωσης του κεφαλαίου αλλά διατηρείται η χαμηλή ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και η χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας και απόδοση του κεφαλαίου. Τέτοιες είναι ορισμένες χώρες της Μέσης Ανατολής (Ιράν, Αίγυπτος), της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής, ορισμένες πρώην ανατολικές χώρες κ.λπ.

Στα πλαίσια των σχέσεων ανάμεσα στα διαφορετικά επίπεδα και κρίκους του ιμπεριαλιστικού-κεφαλαιοκρατικού πλέγματος **λειτουργούν μια σειρά οικονομικοί και πολιτικοί νόμοι, διαφορετικού χαρακτήρα απ' αυτούς που λειτουργούν στο εσωτερικό του καπιταλισμού.** Οι οικονομικές και πολιτικές ανταλλαγές των χωρών που συμπεριλαμβάνονται στο ιμπεριαλιστικό-κεφαλαιοκρατικό πλέγμα, η αλληλεξάρτηση και ο ανταγωνισμός των κεφαλαίων τους ασφαλώς ποτέ δε διέπονται από όρους ισοτιμίας. Ωστόσο όμως, αυτές οι ανταλλαγές και αλληλεξαρτήσεις, για τις χώρες του ιμπεριαλιστικού-κεφαλαιοκρατικού πλέγματος, **είναι ανταλλαγές που τελικά αφομοιώνονται και δρουν προς όφελος του «συλλογικού καπιταλιστή», στο εσωτερικό του κάθε έθνους-κράτους, προς όφελος της εσωτερικής ανάπτυξης της καπιταλιστικής κυριαρχίας και του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.** Αυτό ενισχύει και την τάση για ανατροπή των εξωτερικών συσχετισμών και βελτίωση της θέσης του στο ιμπεριαλιστικό-κεφαλαιοκρατικό πλέγμα. Απ' αυτή την άποψη, η αστική τάξη όλων των κατηγοριών του ιμπεριαλιστικού πλέγματος είναι «ταυτισμένη» ταξικά (και ενδοταξικά ανταγωνιστική) με τους «ξένους», με τον ιμπεριαλισμό γενικά (και όχι με κάθε ξεχωριστό μπλοκ ή κάθε ιμπεριαλιστική χώρα), **όχι λόγω της εξάρτησής της, της υποταγής ή της ηγεμόνευσής της αλλά λόγω τελικά της «ανεξαρτησίας» της, δηλαδή της εσωτερικής κυριαρχίας της.** Η αλληλεξάρτηση των κεφαλαίων στα πλαίσια του ιμπεριαλιστικού πλέγματος λειτουργεί τελικά **προς όφελος της ανάπτυξης του καπιταλισμού σε κάθε εθνικό σχηματισμό της,** σε βάρος των εργαζομένων και είναι το μοναδικό αναγκαστικά πεδίο πάνω στο οποίο μπορεί το κάθε «εθνικό κεφάλαιο» να διεκδικεί βελτίωση της θέσης του και στο διεθνή καπιταλιστικό καταμερισμό.

Στο φως αυτών των απόψεων και των σύγχρονων εξελίξεων, γίνεται συνεπώς πιο φανερή **η ανεπάρκεια της αντίληψης ότι για τα πάντα φταίνει οι ξένοι και οι μεγάλοι.** Οι ανταγωνισμοί των «μεγάλων» και των «ξένων» πηγάζουν από τους ανταγωνισμούς του κεφαλαίου συνολικά, από τους νόμους σύγκρουσης σε όλες τις κλίμακες και από την τάση για «εξαγωγή» και όξυνση των ανταγωνισμών στις διεθνές σχέσεις. Φαίνεται **η χρεοκοπία της αντίληψης που ουσιαστικά υποκαθιστούσε την ταξική αντίθεση ανάμεσα στον ιμπεριαλισμό των αστικών τάξεων και την εργατική επανάσταση, με την αντίθεση ανάμεσα στις μεγάλες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις και τους εργαζόμενους και τους λαούς, ιδιαίτερα των πιο αδύνατων καπιταλιστικών χωρών.** Ιδιαίτερα φαίνεται η χρεοκοπία της αντίληψης που θεωρούσε τον ιμπεριαλισμό ως εξωτερικό σύστημα επιβολής των 6-7 μεγάλων κρατών απέναντι στους εργαζόμενους, τους λαούς και τα έθνη όλου του κόσμου κι όχι ως τη σύγχρονη ανώτερη μορφή ανάπτυξης του συνόλου των καπιταλιστικών σχέσεων (και των αστικών τάξεων) στο εσωτερικό του κυρίαρχου καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και στο διεθνές σύστημα του καπιταλισμού.

Επίσης φαίνεται πόσο λαθεμένη είναι η αντίληψη ότι ο ιμπεριαλισμός είναι μια από τις πολιτικές που προκρίνει το κεφάλαιο και όχι ότι είναι ένα στάδιο ανάπτυξης του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος όπως αναφέραμε παραπάνω. Χαρακτηριστικές από αυτή την άποψη είναι οι επισημάνσεις του Λένιν στο βιβλίο του «Ιμπεριαλισμός, ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού» όταν αντίκρουε την άποψη του Κάουτσκι που δήλωνε ότι με την έννοια ιμπεριαλισμός δεν πρέπει να εννοούμε μια «φάση» η βαθμίδα της καπιταλιστικής οικονομίας αλλά μια πολιτική και μάλιστα τη συγκεκριμένη πολιτική που «προτιμάει» το χρηματιστικό κεφάλαιο και ότι ο ιμπεριαλισμός δεν είναι ο σύγχρονος καπιταλισμός, μα μονάχα μια από τις μορφές της πολιτικής του σημερινού καπιταλισμού : « Η ουσία του ζητήματος βρίσκεται στο ότι ο Κάουτσκι αποσπάει την πολιτική του ιμπεριαλισμού από την οικονομία του, λέγοντας ότι οι προσαρτήσεις είναι η πολιτική «την οποία προτιμάει» το χρηματιστικό κεφάλαιο και αντιπαραθέτοντας σ' αυτή μια άλλη πιθανή δήθεν αστική πολιτική πάνω στην ίδια βάση του χρηματιστικού κεφαλαίου. Βγαίνει έτσι ότι τα μονοπώλια στην οικονομία μπορούν να συνυπάρχουν με ένα όχι μονοπωλιακό, όχι βίαιο, όχι αρπαχτικό τρόπο δράσης στην πολιτική». «Σαν αποτέλεσμα έχουμε συγκάλυψη και άμβλυνση των πιο θεμελιακών αντιθέσεων της νεότατης βαθμίδας του καπιταλισμού, αντι ξεσκέπασμα του βάθους αυτών των αντιθέσεων». «Γιατί η πάλη ενάντια στην πολιτική των τραστ και των τραπεζών που δεν θίγει τις βάσεις της οικονομίας των τραστ και τραπεζών καταλήγει στον αστικό ρεφορμισμό και στον πασιφισμό, σε ευσεβείς και

αθώους πόθους».

Μ' αυτή την έννοια οι εργαζόμενοι και η νεολαία έχουν να τα βάλουν μ' ένα πολύπλοκο εσωτερικό και διεθνές σύστημα καπιταλιστικών σχέσεων και κοινωνικών συμμαχιών του κεφαλαίου, που συγκροτούν την άνιση (ανταγωνιστική) αλληλεξάρτηση των πολλαπλών επιπέδων του ιμπεριαλιστικού-κεφαλαιοκρατικού πλέγματος και όχι μόνο με μια χούφτα μονοπωλίων των πιο μεγάλων και αντιδραστικών κρατών, που καταπιέζουν και λεηλατούν όλους τους λαούς και τα έθνη της γης. **Εν κατακλείδι πρέπει να υπογραμμίσουμε την τεράστια σημασία που έχει ο εργατικός αγώνας στην χώρα μας αλλά και σε κάθε χώρα ξεχωριστά που οδηγεί στο κόψιμο κάθε είδους «πλοκαμιών» (οικονομικών, πολιτικών, στρατιωτικών, πολιτισμικών, θεσμικών κ.λ.π.) της διαπλοκής με το διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου και στην αποτίναξη συνολικά απ' αυτό το πλέγμα ως μια κρίσιμη προϋπόθεση για ν' αυξάνονται οι δυνατότητες επαναστατικής ανατροπής σε μια χώρα.** Αυτή την αξία έχει για παράδειγμα η πάλη να φύγουν οι αμερικανονατοϊκές βάσεις από την χώρα μας, να μη σταλούν στρατεύματα στο Ιράκ, να μην εφαρμοστεί το πρόγραμμα σταθερότητας-σύνθλιψης των εργαζομένων της Ε.Ε, ν' απορριφθεί το περιβόητο σχέδιο Ανάν κ.λ.π.

Το ιστορικό κομμουνιστικό κίνημα υποβάθμισε το ζήτημα της εργατικής ενότητας και επομένως της ανάγκης αντικαπιταλιστικής πολιτικής πρακτικής όταν στο όνομα της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας διακηρύχθηκε η ανάγκη συμπόρευσης με τμήματα της αστικής τάξης, αντί να υποστηριχθεί το ακριβώς αντίθετο. Δηλαδή ότι η καπιταλιστική ανάπτυξη εισάγει και στο εσωτερικό της κάθε χώρας την 'ιμπεριαλιστική αλυσίδα', τα χαρακτηριστικά μιας ανώτερης λειτουργίας του συστήματος εκμετάλλευσης που τείνουν να λειτουργούν ακόμη πιο στην κοινωνική χειραφέτηση. Το 1961 η ΕΡΕ υπέγραψε την συμφωνία σύνδεσης της Ελλάδας με την τότε ΕΟΚ. Η ΕΔΑ και το ΚΚΕ εκείνη την εποχή στα πλαίσια της αντίληψης για την ύπαρξη δύο τμημάτων της αστικής τάξης, το ένα εκ των οποίων ήταν το 'εθνικά σκεπτόμενο', προέβλεπε στο όνομα της αντίθεσης στην συγκεκριμένη ένταξη της Ελλάδας στην 'ιμπεριαλιστική αλυσίδα' της εποχής εκείνης, την κοινή αντίθεση απέναντι στην 'ξενοδουλεία'. Σημειωτέον ότι παρόμοια αντίληψη για την 'εθνικά σκεπτόμενη αστική τάξη' είχε και το ΚΚΕ της εποχής Ζαχαριάδη. Στο πρόγραμμα της Λαϊκής Δημοκρατίας στο 7^ο Συνέδριό του (1945), το ΚΚΕ αναγνωρίζει στο όνομα της 'ιμπεριαλιστικής αλυσίδας' και της χαμηλής ένταξης της Ελλάδας σε αυτήν, την ανάγκη και τη δυνατότητα μιας κοινής συμπόρευσης της εργατικής τάξης και της προγραμματικής τάσης για αντικαπιταλιστική επανάσταση με την εθνικά σκεπτόμενη αστική τάξη και τον αστικό εκσυγχρονισμό.

Και στις δύο περιπτώσεις αντί να επισημαίνεται ότι η συγκεκριμένη ένταξη της όποιας χώρας στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα είναι παράγοντας ενδυνάμωσης της αστικής τάξης στο σύνολό της και επομένως βαθύτερης εκμετάλλευσης της εργασίας στο εθνικό πρώτα πρώτα έδαφος, επικράτησε –αντίθετα μάλιστα και με την λενινιστική άποψη, που πολύ ευθαρσώς τίθεται στο έργο 'Δύο τακτικές της σοσιαλδημοκρατίας στη δημοκρατική επανάσταση' για το πώς η σοσιαλιστική επανάσταση είναι τελικά ο ασφαλέστερος δρόμος για την επίλυση των αστικοδημοκρατικών προβλημάτων, η άποψη που έτεινε να συμφιλιώνει την εργατική πολιτική με την αστική πολιτική, με τελικό αποτέλεσμα την ήττα και υποταγή της πρώτης. Γιατί όπως το ΚΚΕ αγνόησε ότι η συγκεκριμένη ένταξη της Ελλάδας στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα του 1945 ευνοούσε την αστική τάξη στο σύνολό της και όχι μόνο την δήθεν ξενόδοκλη μερίδα της, έτσι και μετά η ένταξη στην ΕΟΚ θεωρήθηκε υπόθεση των ξενόδοκων αστών και όχι εντασσόμενη στην συνολική κίνηση εκσυγχρονισμού του ελληνικού καπιταλισμού, με αποτέλεσμα στην μεταπολίτευση η μεν ανανεωτική αριστερά να αναζητά για λογαριασμό των εργαζομένων τον καλύτερο δυνατό εκσυγχρονισμό, ενώ από την άλλη η παραδοσιακή αριστερά να συνεχίζει –στην καλύτερη των περιπτώσεων να αναπολεί τις καλές μέρες της γνήσιας 'αντιξενόδοκλης' στάσης του 1945, γιατί στη χειρότερη βέβαια η αριστερά έβαλε και με τα δύο της χέρια την υπογραφή για την αρχική αποδοχή της ΟΝΕ, το 1989.

Από την άλλη στο βαθμό που σήμερα, η ίδια πολιτική σε ευρύτερες δυνάμεις στο χώρο της αριστεράς συνεπάγεται έναν αντιιμπεριαλισμό χωρίς εργατική ηγεμονία ή μια άνευ όρων υποταγή στον ευρωπαϊκό μονόδρομο, χρειάζεται μια σαφής τοποθέτηση που να αναδεικνύει την σχέση μεταξύ εθνικής-διεθνικής διάστασης του διεθνούς πλέγματος του

κεφαλαίου, τη σύνδεση της εκμετάλλευσης στο «εσωτερικό» με τις διεθνείς σχέσεις. Το διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου τείνει πάντοτε να αναβαθμίζει –όχι χωρίς αντιφάσεις, αλλά μέσα από αυτές – την θέση των καπιταλιστικών συμφερόντων σε εθνικό έδαφος μέσω της αξιοποίησης της συνολικής πείρας της ταξικής πάλης. Η συνολική πείρα αυτή εκφράζεται συγκεκριμένα σε εθνικό επίπεδο μέσω των καπιταλιστικών αναδιαρθρώσεων σε εργασία, παιδεία, πολιτικά δικαιώματα και στο ζήτημα της διεξαγωγής του πολέμου, που αποτελεί την κορυφαία και πιο συνολική συμπύκνωση της κίνησης αυτής.

• Ολοκληρωτικός καπιταλισμός και Τρίτος Κόσμος

Το καπιταλιστικό σύστημα στηρίζει τις διάφορες μορφές διεθνούς συγκρότησης και ανάπτυξης του, στην εκμετάλλευση των εργαζομένων, στην αναζήτηση των τάσεων αύξησης του ποσοστού κέρδους, στους ανώτερους συνδυασμούς και στις νέες μορφές απόσπασης απλήρωτης δουλειάς από την υποταγμένη στο κεφάλαιο εργασία. **Ο ιμπεριαλισμός ήταν και στο προηγούμενο στάδιο πρώτα από όλα «ανώτερο στάδιο του καπιταλισμού», δηλαδή ήταν ιμπεριαλισμός σε βάρος πρώτα από όλα της εργατικής τάξης και των καταπιεζόμενων μαζών των μητροπόλεων.** Και μόνο πάνω σε αυτή τη βάση ήταν επόμενα, ιμπεριαλισμός και σε βάρος των εργαζομένων των πιο καθυστερημένων μορφών και συνδυασμών απόσπασης υπεραξίας, καθώς και της εργατικής τάξης που ήταν τυπικά υποταγμένη στο κεφάλαιο (με βάση την απόλυτη, κυρίως, υπεραξία). Μόνο πάνω σε αυτή τη θεμελιακή εθνική και «διεθνική» σχέση εκμετάλλευσης μπορούσε να γίνει ιμπεριαλισμός («παγκόσμιος») και σε βάρος των εργαζομένων, των λαών ακόμα και των ηγεμονικών τάξεων εκείνων των κοινωνιών που βρίσκονταν σε προκαπιταλιστικά στάδια ή κυριαρχούνταν από καθυστερημένους τρόπους παραγωγής.

Ο ολοκληρωτικός καπιταλισμός αποκαλύπτει με νέες ποιοτικές μορφές αυτή τη βασική τάση του κεφαλαίου απέναντι στον Τρίτο Κόσμο που χαρακτήριζε όλα τα στάδια του καπιταλισμού. Ο ολοκληρωτικός καπιταλισμός οικοδομεί κατά βάση το διεθνές σύστημα της «περιφερειακής» ολοκλήρωσής του. Το διεθνές καπιταλιστικό, ιμπεριαλιστικό πλέγμα, οι διεθνείς οικονομικές σχέσεις στις ζώνες όπου προωθούνται οι νέες μορφές αύξησης της παραγωγικότητας και των κερδών. Εκεί που η εργατική τάξη, με τη νέα της σύνθεση και τις νέες δυνατότητές της, μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες της ευέλικτης εργασίας. Οι εξαγωγές κεφαλαίων και οι διεθνείς συναλλαγές πραγματοποιούνται σε ανώτερο από κάθε άλλη φορά επίπεδο κυρίως ανάμεσα στις χώρες και τους συνασπισμούς του διεθνούς καπιταλιστικού-ιμπεριαλιστικού πλέγματος. **Απέναντι στις χώρες του Τρίτου Κόσμου, χώρες όπου κυριαρχεί η απόλυτη υπεραξία μαζί με μια σειρά συνδυασμούς καθυστερημένου τρόπου παραγωγής, το διεθνές κεφάλαιο συμπεριφέρεται κατά κάποιο τρόπο με βάση τα νέα κριτήρια που ακολουθεί και στο «εσωτερικό μέτωπο».** Πρώτα από όλα η κρίση και η εξάντληση της νεοαποικιοκρατικής εκμετάλλευσης συμπίπτει με την κρίση του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού και του διεθνούς του συστήματος.

Ο ολοκληρωτικός καπιταλισμός με την «καταστροφή του Τρίτου Κόσμου» δεν επιβεβαιώνει μόνο ότι ο καπιταλισμός - ιμπεριαλισμός γενικά είναι σύστημα της πιο βαθιάς ανισόμετρης ανάπτυξης και της έξαρσης των πιο βάρβαρων ανισοτήτων (δεν είναι τυχαίο ότι τα χρέη της Αφρικής θα μπορούσαν να εξοφληθούν μόνο με το 1% του Α.Ε.Π. των βιομηχανικών χωρών). Δείχνει, πάνω απ' όλα, ότι το σύστημα της καπιταλιστικής διεθνοποίησης δε σημαίνει παγκοσμιοποίηση και πολύ περισσότερο δε σημαίνει παγκοσμιοποίηση της ευημερίας, αλλά σημαίνει παγκοσμιοποίηση της νέας φτώχειας με προφυλακή την εργατική τάξη και τους καταπιεσμένους της «ευέλικτης εργασίας». Δείχνει ακόμα ότι υπάρχει μια νέα βάση ενότητας, παρ' όλες τις νέες πολύμορφες αντιθέσεις, ανάμεσα στους εργαζόμενους και τους καταπιεζόμενους όλης της γης, πάλι με προφυλακή την εργατική τάξη των νέων μορφών εκμετάλλευσης. Φανερώνει, τέλος, ότι ο καπιταλισμός γενικά αντιστρατεύεται τη διεθνική ανάγκη του πολιτισμού και της παραγωγής. **Το νέο καπιταλιστικό στάδιο είναι ένα στάδιο ανάπτυξης, αλλά μακροπρόθεσμα βαθύτερης και αξεπέραστης κρίσης των διεθνών σχέσεων, του διεθνούς ιμπεριαλιστικού-κεφαλαιοκρατικού συστήματος γενικά.** Σήμερα φαίνεται πιο καθαρά ότι μόνο η

αντικαπιταλιστική επανάσταση σε εθνική και διεθνική κλίμακα μπορεί να οδηγήσει στο διεθνισμό των νεολαιίστικων και εργατικών αναγκών.

Με βάση τα παραπάνω μπορούμε να επισημάνουμε μερικές από τις πιο βασικές πλευρές των διεθνών εξελίξεων:

α. Η “παγκοσμιοποίηση” - διεθνοποίηση ως τάση του κεφαλαίου

Η “παγκοσμιοποίηση” - διεθνοποίηση δεν είναι μια αντικειμενική διαδικασία. Ο κινητήριο μοχλός της είναι η εγγενής τάση του κεφαλαίου να διευρύνει διαρκώς τη βάση κερδοφορίας και κυριαρχίας του, όπως επίσης εγγενής είναι και η συγκρότηση του σε εθνική βάση. **Μιλάμε, λοιπόν, για μια τάση- νόμο κίνησης του κεφαλαίου καπιταλιστική τόσο στην ουσία όσο και στις μορφές της, που έχει εγγεγραμμένα τα ταξικά-εκμεταλλευτικά χαρακτηριστικά στον πυρήνα της, στην ουσία των δομών και των διαδικασιών της και όχι μόνο στο περίβλημά της, στην εξωτερική της μορφή ή στο γεγονός ότι την ηγεμονεύουν ο νεοφιλελευθερισμός και τα μονοπώλια.** Για μια τάση που είναι βαθιά αντιδραστική-αντεπαναστατική ως προς τη λειτουργία και τους μηχανισμούς της και όχι απλά ως προς τις δυνάμεις (μονοπώλια, νεοφιλελευθερισμός κ.λπ.) που την καθοδηγούν-διαχειρίζονται. Και αν υπάρχουν πλευρές τούτης της διαδικασίας που αναδεικνύουν τις δυνατότητες-τάσεις που τείνουν να σπάσουν το καπιταλιστικό περίβλημα και την καπιταλιστική διεθνοποίηση, αυτές ποδηγετούνται από το κεφάλαιο και ασφυκτιούν στα πλαίσιά του, προκύπτουν ως εγγενές και αναπόφευκτο στοιχείο της αντιφατικής κίνησης του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής και προϋποθέτουν την επαναστατική παρέμβαση της εργατικής τάξης σε εθνική και διεθνική κλίμακα.

Η διαδικασία της οικονομικής διεθνοποίησης του κεφαλαίου, η καπιταλιστική «παγκοσμιοποίηση» είναι σημαντική πλευρά όλων των παραπάνω εξελίξεων στο διεθνές πλέγμα. **Μια προσεκτικότερη ανάγνωση αυτής της τάσης αποδεικνύει πως δεν πρόκειται απλά για μια ποσοτική εξέλιξη της πάγιας τάσης του κεφαλαίου να υπερβαίνει τα εθνικά σύνορα και να επεκτείνει διαρκώς τη σφαίρα δράσης του.** Πρόκειται για μια βαθύτερη διαδικασία που περιλαμβάνει το είδος των εμπορευμάτων που διακινούνται, τις ροές των διεθνών επενδύσεων και αγορών, τον τρόπο συγκρότησης και δράσης των πολυεθνικών εταιριών, την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, τις αντιπαραθέσεις για τον έλεγχο αγορών, πλουτοπαραγωγικών πηγών και τεχνολογικών καινοτομιών, τη νέα μορφή και παρέμβαση των διεθνών οργανισμών. Ορισμένες σημαντικές πλευρές αυτών των εξελίξεων είναι:

Η απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου. Το διεθνές εμπόριο αναπτύσσεται με πρωτοφανείς ρυθμούς. Το χαρακτηριστικό του ολοκληρωτικού καπιταλισμού είναι ότι **πλάι στην εξαγωγή εμπορευμάτων** (που χαρακτήριζε το πρώτο στάδιο του ελεύθερου ανταγωνισμού) **και στην εξαγωγή κεφαλαίων** (που χαρακτήριζε τον μονοπωλιακό καπιταλισμό) **αναπτύσσεται η εξαγωγή πληροφοριών επιστημονικών γνώσεων, χρηματοπιστωτικών προϊόντων, οπτικοακουστικών προϊόντων.** Η άρση των προστατευτικών ρυθμίσεων, οι νέες τεχνολογίες της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, η απελευθέρωση των αγορών, οι ιδιωτικοποιήσεις, η ανάδυση της μεγάλης αγοράς των πρώην “σοσιαλιστικών” χωρών, συντέιναν σ’ αυτή την εξέλιξη.

Το διεθνές χρηματιστηριακό - πληροφοριακό κεφάλαιο. Κυρίαρχη μορφή στους κόλπους του κεφαλαίου αναδεικνύεται το διεθνές χρηματιστηριακό - πληροφορικό κεφάλαιο, στο οποίο συμπυκνώνεται η σύνδεση διεθνούς χρηματιστηριακού κεφαλαίου - επιστήμης - έρευνας - πανεπιστημίων - πληροφορικής. Τα περί “σύνδεσης εκπαίδευσης-παραγωγής”, “επιχειρηματικού πανεπιστημίου” και “εκπαιδευτικό-βιομηχανικού συμπλέγματος” (με τις ρυθμίσεις που τα υλοποιούν), είναι εκδηλώσεις αυτής της εξέλιξης. Την ίδια, τέλος, τάση αποτυπώνουν οι συμπράξεις χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ή βιομηχανικών επιχειρήσεων με ανερχόμενες εταιρίες (ή και με απλές καινοτόμες ιδέες) σε κλάδους όπως η βιοτεχνολογία, τα νέα υλικά, η

πληροφορική, οι τηλεπικοινωνίες, τα οπτικοακουστικά μέσα, τα φάρμακα και η αναγέννηση της αγροτικής καπιταλιστικής βιομηχανίας (λόγω βιοτεχνολογίας).

Οι χρηματοπιστωτικές σχέσεις και το χρηματιστικό κεφάλαιο. Ο ολοκληρωτικός καπιταλισμός χαρακτηρίζεται από την πιο συγκεντρωτική, απρόσωπη και αυταρχική δικτατορία του χρήματος και των εμπορευματοχρηματικών σχέσεων της αγοράς πάνω στις πραγματικές σχέσεις των ανθρώπων, πάνω στην ανώτερη και πιο άμεση κοινωνικοποίηση αυτών των σχέσεων. Η περισσότερο αναπτυγμένη, φετιχοποιημένη και ταυτόχρονα περισσότερο αντιφατική λειτουργία του χρήματος και της αγοράς πάνω στους ανθρώπους εκφράζεται με την απογείωση των χρηματιστηριακών συναλλαγών και την υπερανάπτυξη των άυλων τίτλων.

Σε τούτη την αλματώδη ανάπτυξη των χρηματαγορών και του χρηματιστικού κεφαλαίου εκφράζονται πολλές τάσεις: Η προσπάθεια του υπερσυσσωρευμένου κεφαλαίου να βρει αποδοτικές διεξόδους (οι αποδόσεις των χρηματαγορών δύσκολα εξασφαλίζονται στην παραγωγή), οι δυνατότητες που δίνουν οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, η νέου τύπου διαπλοκή χρηματιστικού κεφαλαίου -πληροφορικής - έρευνας - πανεπιστημίων, ο παρασιτισμός του κεφαλαίου και, πάνω απ' όλα, η απογείωση του ποσοστού και της μάζας της υπεραξίας (από τα οποία το χρηματοπιστωτικό σύστημα καρπώνεται ένα διαρκές αυξανόμενο τμήμα). **Εντυπωσιακές είναι και οι αλλαγές στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα.** Το σύστημα που στηρίχτηκε στη συνθήκη Μπρέτον Γουντς (1944) κατέρρευσε στις αρχές της δεκαετίας του '70 κάτω από το βάρος των αλλαγών σε όλους τους "πυλώνες" που το στήριζαν, χωρίς ακόμα να έχει διαμορφωθεί πλήρως εκείνο που θα το αντικαταστήσει καθορίζοντας τους "κανόνες του παιχνιδιού". Κάτι τέτοιο φαντάζει εξαιρετικά δύσκολο αν λάβουμε υπόψη όσα προαναφέρθηκαν, κι αυτό είναι που κάνει την κατάσταση εξαιρετικά ασταθή. Δεν είναι τυχαίοι οι τριγμοί των τελευταίων χρόνων (κραχ, κρίσεις στο μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, στην αγορά ομολόγων, κ.α).

Η αύξηση του ειδικού βάρους των διεθνών κεφαλαιοκρατικών οργανισμών. Μιλάμε εδώ για οργανισμούς με περιεχόμενο κυρίως οικονομικό (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, Πολυμερής Συμφωνία Επενδύσεων, Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ, ΟΠΕΚ, κλπ) ή κυρίως πολιτικοστρατιωτικοί (NATO, ΟΗΕ, κλπ). **Οι οργανισμοί αυτοί συμπυκνώνουν τις απαιτήσεις του κεφαλαίου και τους "κανόνες του παιχνιδιού" που έχει ανάγκη πρωτίστως η δράση των ΠΠΜ και ταυτόχρονα αποτελούν μια μορφή ρυθμιστικής παρέμβασης περιφερειακά και πλανητικά.** Σημεία ποιοτικά στον αυξημένο ρόλο των οργανισμών αυτών είναι ο νέος ρόλος του NATO που προβάλλει σαν ο θεματοφύλακας της «δημοκρατίας της αγοράς» η προσπάθεια για ακόμα μεγαλύτερη απελευθέρωση των αγορών, επέκταση των ρυθμίσεων του και στα αγροτικά, τηλεπικοινωνιακά, οπτικοακουστικά κλπ. προϊόντα, η νέα δομή του NATO και η συχνότερη - πιο απροκάλυπτη εμπλοκή των στρατιωτικοπολιτικών οργανισμών (Μέση Ανατολή, Βαλκάνια,) τα πάνω από 550 σχέδια σταθεροποίησης και διαρθρωτικής προσαρμογής που εφαρμόστηκαν από το 1980 σε 70 χώρες, σύμφωνα με τις "συνταγές" του ΔΝΤ κλπ.

•Η τελευταία τριετία –που χρονικά συμπίπτει με τη φάση που προηγήθηκε κατά λίγο, αλλά κυρίως ακολούθησε το χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου (2000 και μετά)- ήταν μια περίοδος κρίσης για τον ολοκληρωτικό καπιταλισμό. **Η κρίση αυτή ήρθε μετά από μια εικοσαετία αντιδραστικών αναδιαρθρώσεων, που διαμόρφωσαν και εδραίωσαν τα βασικά χαρακτηριστικά του νέου καπιταλιστικού σταδίου** – όπως τα είχαμε σε γενικές γραμμές περιγράψει στο 1^ο Συνέδριο του NAP και στα κατοπινά σώματα του NAP. Οι αναδιαρθρώσεις αυτές άλλαξαν το τοπίο της ταξικής πάλης σε όλες τις σφαίρες της κοινωνικής ζωής (παραγωγή, οικονομία, κράτος, πολιτικό σύστημα, τρόπος ζωής κ.λπ.), άλλαξαν συντριπτικά υπέρ του κεφαλαίου τους κοινωνικούς και πολιτικούς συσχετισμούς και πέτυχαν να αναχαιτίσουν για μια περίοδο την τάση πτώσης του μέσου ποσοστού κέρδους, αυξάνοντας την καπιταλιστική κερδοφορία.

Ωστόσο, **από την αυγή της νέας χιλιετίας αυτή η δυναμική μπήκε σε κρίση**, η οποία εκδηλώθηκε με μείωση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων, κατάρρευση πολυεθνικών κολοσσών (π.χ. Enron, WorldCom), χρηματιστηριακά κραχ, μείωση των ρυθμών ανάπτυξης,

αύξηση της ανεργίας και χιλιάδες απολύσεις, αύξηση των δημόσιων ελλειμμάτων, απουσία θετικού αστικού ιδεολογικού προτύπου κ.λπ. Πρώτο θύμα αυτής της κρίσης ήταν η πολυδιαφημισμένη αμερικανική «Νέα Οικονομία», ωστόσο στη δίνη της βρέθηκαν και οι υπόλοιπες καπιταλιστικές χώρες: Κατάρρευση της Long-Term Capital Management (1998) – Enron (2001) – Parmalat (2003), προβλέψεις για ανάπτυξη 2004 (ΗΠΑ 3,4%, ευρωζώνη 1,8%), χρηματιστηριακές κρίσεις. Όρια των νέων τομέων εντάσεως εργασίας που βιομηχανοποιήθηκαν (υπηρεσίες). Άνοδος της παραγωγικότητας της εργασίας και τω κερδών χωρίς αύξηση απασχόλησης (τεράστια αξία αυτό, μιας και οι τεράστιες επενδύσεις σε νέο εξοπλισμό, πάγιο κεφάλαιο κ.λπ. μπορούν να οδηγήσουν σε ανοδική κερδοφορία μόνο παρατείνοντας την εργάσιμη μέρα και τραβώντας στη σφαίρα της εκμετάλλευσης νέες ζώνες

Η κρίση αυτή –που επιβεβαιώνει τη θέση των Συνεδρίων του NAP και της ν.Κ.Α ότι **ο ολοκληρωτικός καπιταλισμός είναι νέο στάδιο ανάπτυξης και κρίσης του καπιταλισμού και όχι περίοδος αδιατάρακτης κυριαρχίας των καπιταλιστικών σχέσεων εκμετάλλευσης και κυριαρχίας**- είναι κρίση ωριμότητας, που έρχεται μετά από το πρώτο κύμα των αντιδραστικών αλλαγών που προωθήθηκαν και μετά από τα κέρδη -και στο έδαφος αυτών των κερδών- που έχει «κατοχυρώσει» το κεφάλαιο στην κοινωνία, στην παραγωγή και τους πολιτικούς συσχετισμούς. Είναι μια κρίση που θέτει σε δοκιμασία το «μίγμα» της αστικής στρατηγικής που χαρακτήρισε αυτό το πρώτο κύμα –με τις ιδιαιτερότητες που είχε σε κάθε χώρα- και απαιτεί στρατηγικές αναπροσαρμογές σε όλους τους κρίκους της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας. Σήμερα η κρίση θέτει σε δοκιμασία το στρατηγικό «μοντέλο» πάνω οποίο στηρίχτηκαν οι αναδιαρθρώσεις του πρώτου κύματος του ολοκληρωτικού καπιταλισμού. Στις καπιταλιστικά πρωτοπόρες ΗΠΑ, αυτό το «μοντέλο» είχε ως σημαία του τις συνταγές της «Νέας Οικονομίας», το κυνήγι των τεχνολογικών καινοτομιών, την πλήρη ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, το χρηματιστήριο κ.λπ. Στην Ελλάδα, είχε το χρηματιστήριο, την Ολυμπιάδα, το Γ' ΚΠΣ, τους εργασιακούς «εκσυγχρονισμούς» και την εξοντωτική λιτότητα των κυβερνήσεων Σημίτη, τη συμμετοχή στην ΟΝΕ και το ευρώ, την «ισχυρή» και «ανταγωνιστική» Ελλάδα.

Αυτό, όμως, το μοντέλο της αστικής στρατηγικής δεν αρκεί πλέον. Δεν αρκεί στις ΗΠΑ και στις άλλες καπιταλιστικές χώρες σε όλο τον κόσμο – εννοείται με τις διαφορές που έχουν μεταξύ τους. Δεν αρκεί στην Ε.Ε., που διαμορφώνει μια γιγαντιαίων διαστάσεων στρατηγική προσπάθεια με επίκεντρο τις αποφάσεις της Λισσαβόνας και στόχο να γίνει η Ε.Ε. ως το 2010 η πιο ανταγωνιστική οικονομία του κόσμου. Δεν αρκεί ούτε στην ελληνική αστική τάξη, που από τα μέσα του 2004 θα δραστηριοποιείται στο σκληρό διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον και στην Ε.Ε. του ευρώ και των 25 χωρίς τις ατμομηχανές της Ολυμπιάδας και των μεγάλων έργων, χωρίς το πλεονέκτημα του φτηνού εργατικού δυναμικού (δες περιπτώσεις Σίσερ, Τρικολάν) και της γεωστρατηγικής θέσης (λόγω αλλαγής της πλανητικής διάταξης των αμερικανικών δυνάμεων και βάσεων), χωρίς τις «αρπαχτές» του χρηματιστηρίου και τις ενέσεις των ιδιωτικοποιήσεων. Στο έδαφος της δομικής κρίσης και ως απάντηση σε αυτήν, λοιπόν, ανατέλλει ένα νέο στρατηγικό «μίγμα» της αστικής πολιτικής, **μια νέα στρατηγικού χαρακτήρα σύνθεση και σύμπλεξη όλων των στοιχείων που μπορούν να κινητοποιηθούν –με την ταυτόχρονη αντιδραστική αναμόρφωσή τους- από το κεφάλαιο και να εξασφαλίσουν μια μακροπρόθεσμη αντιρρόπηση της τάσης πτώσης του ποσοστού κέρδους και μια επίσης μακροπρόθεσμη πολιτική σταθεροποίηση του συστήματος.** Πρόκειται για ένα συνεκτικό «κουβάρι» αλληλοτροφοδοτούμενων αναδιαρθρώσεων σε όλους τους τομείς (άμεση διαδικασία παραγωγής, κράτος, ιδεολογία, διεθνείς σχέσεις κ.λπ.), οι οποίες χαρακτηρίζονται από ενιαία στόχευση και λογική, αλληλοδιαπλέκονται με οργανικό τρόπο και προωθούνται ταυτόχρονα, αποτελώντας η μία αναγκαία προϋπόθεση για την επιτυχία της άλλης, και προπαντός κοινό όρο ζωής για τη μακροπρόθεσμη ανάκαμψη της καπιταλιστικής κερδοφορίας. Αυτό το αντιδραστικό κύμα –που έχει ως καρδιά του τις αλλαγές στη βασική σχέση εκμετάλλευσης- περιλαμβάνει και το αστικό σύστημα των διεθνών σχέσεων.

2. Οι καπιταλιστικές ολοκληρώσεις και το μέλλον του έθνους-κράτους

Η εξέλιξη των καπιταλιστικών ολοκληρώσεων σήμερα δεν αφορά απλά την ποσοτική εξέλιξη μιας τάσης που είχε ήδη εκδηλωθεί στην Ευρώπη από τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες. Η έκταση και το βάθος που παίρνει η διαδικασία αυτή στην Ευρώπη και στην Αμερική, οι διαδοχικές διευρύνσεις της Ε.Ε, τα Σύμφωνα Σταθερότητας και τα Προγράμματα Σύγκλισης, το ευρώ και η νέα αρχιτεκτονική της Ε.Ε, τα ΚΠΣ και οι κοινές πολιτικές απασχόλησης, οι Ευρωτρομονόμοι, ο ευρωστρατός, η Γιουροπόλ και η Κοινή Εξωτερική και Αμυντική Πολιτική διαμορφώνει μια νέα ποιότητα που επηρεάζει και τροποποιεί τη σχέση εθνικού-υπερεθνικού κράτους. **Η γενίκευση (Ε.Ε, ΝΑΦΤΑ, ΑΡΕC κ.λπ.) των περιφερειακών ολοκληρώσεων και το βάθεμά τους είναι ένα από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά του ολοκληρωτικού καπιταλισμού.** Η ποιοτική τομή που συνιστούν οι καπιταλιστικές ολοκληρώσεις στο νέο στάδιο του καπιταλισμού είναι αποτέλεσμα ακριβώς των χαρακτηριστικών που παίρνει ο σύγχρονος καπιταλισμός προκειμένου να διευρύνει τη βάση κυριαρχίας εκμετάλλευσης και εξουσίας του.

Θα ήταν βέβαια λάθος να χαρακτηρίσουμε την τάση για καπιταλιστικές ολοκληρώσεις ως σημερινό φαινόμενο. Αντίθετα, πρόκειται για μια τάση που έκανε την εμφάνισή της ταυτόχρονα με τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής και τον συνοδεύει σε όλη του τη διαδρομή μέχρι σήμερα. Ήταν αυτή - σε συνδυασμό με τις ανάγκες που είχε η βαθμίδα συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου, με τα όρια που έθετε ο ενδοκαπιταλιστικός ανταγωνισμός, με το υπόβαθρο που εξασφάλιζε η όποια η κοινή πολιτισμική, γλωσσική, θρησκευτική κληρονομιά και με τελικό «κριτή» την κίνηση της ταξικής πάλης - που ώθησε την αστική τάξη, ήδη από τα πρώτα βήματα της κυριαρχίας της, να υπερβεί τις πόλεις-κράτη και τον κατακερματισμό των επαρχιών και να συγκροτήσει τα έθνη-κράτη. Ήταν αυτή που από τότε μέχρι σήμερα -πάντοτε σε συνδυασμό με τους άλλους παράγοντες- έτινε να ξαναχαράζει τα σύνορα, να «ξαναμοιράζει την τράπουλα» του διεθνούς σκηνικού, να δημιουργεί και να καταστρέφει στρατηγικές συμμαχίες και σφαίρες επιρροής. **Είναι αυτή που σήμερα κάνει αναγκαία για την ανάπτυξη της αστικής τάξης την εγκαθίδρυση ευρύτερων, υπερεθνικών οικονομικό-πολιτικών συνόλων, με βαθύτερη αλληλεπίδραση των παραγωγικών, οικονομικών, κοινωνικών πολιτισμικών κ.λπ. λειτουργιών τους.**

Οι καπιταλιστικές ολοκληρώσεις είναι «συνεταιρισμοί»-«συμμαχίες» των αστικών τάξεων και των καπιταλιστικών κρατών, είναι διακρατικοί οργανισμοί με στόχο τη βαθύτερη και από κοινού εκμετάλλευση των εργαζομένων μιας ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής (τόσο αυτής που οριοθετείται από τα σύνορα των χωρών που συναπαρτίζουν την ολοκλήρωση, όσο και αρκετών ζωνών εκτός της). Η συμμετοχή στο «συνεταιρισμό» προφανώς και στη «λεία» από τη διευρυμένη βάση της εκμετάλλευσης- δεν είναι βέβαια ισότιμη, ούτε στατική: αποτυπώνει το συσχετισμό δυνάμεων ανάμεσα στους κεφαλαιοκράτες, τη διαρκή τάση απ' όλους να τον ανατρέπουν προς όφελός τους, την εξέλιξη της ταξικής πάλης. Κάτι αντίστοιχο, άλλωστε, ισχύει και για τις κατώτερες βαθμίδες της τάσης για καπιταλιστική ολοκλήρωση, τα εθνικά κράτη. Η μορφή, το βάθος και τα όρια της ολοκλήρωσης καθορίζεται από τον ενδοκαπιταλιστικό ανταγωνισμό, τη βαθμίδα συγκέντρωσης/ συγκεντροποίησης του κεφαλαίου, το υπόβαθρο που εξασφαλίζει η όποια κοινή πολιτισμική κληρονομιά.

Ταυτόχρονα, μιλώντας για τις καπιταλιστικές ολοκληρώσεις -και ιδιαίτερα για θέματα που αφορούν το αν είναι προοδευτικές τάσεις, αντικειμενικές διαδικασίες, πεδία ταξικής πάλης, αν μπορούν να γίνουν, π.χ., το όχημα για μια «Ευρώπη των λαών»- χρειάζεται να έχουμε ως βάση όσα αναφέρθηκαν ήδη γύρω από την καπιταλιστική διεθνοποίηση. Άλλωστε, **η καπιταλιστική ολοκλήρωση δεν είναι παρά μια μορφή, μια συγκεκριμένη έκφραση της πολύ ευρύτερης τάσης της καπιταλιστικής διεθνοποίησης-παγκοσμιοποίησης.**

Στον πυρήνα των σημερινών καπιταλιστικών ολοκληρώσεων -και κυρίως της έκτασης και του βάθους που παίρνουν στην Ε.Ε. και αλλού- βρίσκεται η ηγεμονική παρουσία των ΠΠΜ και η τάση τους να δημιουργούν όλο και πιο προωθημένες μορφές οικονομικό-πολιτικής συνεργασίας των εθνικών ολιγαρχιών γύρω από τις βασικές δυνάμεις και επιλογές τους.

Έτσι, οι καπιταλιστικές ολοκληρώσεις, με τις σημερινές ή άλλες μορφές, και μέσα από διαδικασίες συνεχών συγκρούσεων και αναδιατάξεων, **αποτελούν μορφές κίνησης, οργάνωσης, λειτουργίας των ΠΠΜ και του ολοκληρωτικού καπιταλισμού** -μορφές που λειτουργούν διαρκώς ως τάση/αναγκαιότητα του κεφαλαίου ακόμα και αν κάποια συγκεκριμένη ολοκλήρωση διαλυθεί (για να φτιαχτεί αμέσως μετά κάποια άλλη) ή αν παρουσιαστούν σημαντικοί τριγμοί στην πορεία της. Συνεπώς, οι διαδικασίες της καπιταλιστικής ολοκλήρωσης, αν και αποτελούν σταθερή τάση, δεν έχουν σταθερή μορφή, έκταση και διάρκεια, χαρακτηρίζονται από συνεχείς εναλλαγές στην εσωτερική ισορροπία δυνάμεων, από συγκρούσεις και ανατροπές, σε αστική εννοείται βάση:- Μπορεί, για παράδειγμα, ο γαλλογερμανικός άξονας να διαλυθεί, μπορεί η ΟΝΕ να καρκινοβατεί και η Διακυβερνητική να μη δώσει λύσεις, μπορεί ίσως η ΕΕ με τη σημερινή μορφή να μην υπάρχει -ωστόσο, **αυτό που δε θα πάψει ποτέ να υπάρχει είναι η τάση για καπιταλιστική ολοκλήρωση στην Ευρώπη, και αυτό είναι το σπουδαιότερο για το εργατικό και νεολαιίστικο κίνημα.**

Αυτή ακριβώς η βάση **δεν αναιρεί την άλλη βασική λειτουργία του κεφαλαίου -άρα και των ολοκληρώσεών του-, τον ενδοκαπιταλιστικό ανταγωνισμό, ούτε στο εσωτερικό της ολοκλήρωσης ούτε στις σχέσεις της με άλλες αντίστοιχες διαδικασίες, με άλλα κεφάλαια.** δεν καταργεί την τάση όξυνσης. των αντιθέσεων ανάμεσα στις ξεχωριστές δυνάμεις του πολυεθνικού κεφαλαίου, στις οργανωμένες «εθνικές βάσεις» των διαφόρων τμημάτων του, στις διάφορες καπιταλιστικές χώρες. Άλλωστε, και η συγκρότηση του έθνους-κράτους δεν κατέργησε τον ανταγωνισμό στο εσωτερικό του και βεβαίως ούτε στο εξωτερικό του.

Στο επίπεδο των καπιταλιστικών ολοκληρώσεων, οι ανταγωνισμοί αυτοί ή θα βάζουν ανυπέρβλητους φραγμούς στις διαδικασίες της συγκεκριμένης ολοκλήρωσης (για να στραφούν αμέσως τα ΠΠΜ σε νέες μορφές) ή θα την αναπτύξουν για μια περίοδο κάτω από την κυριαρχία και την ηγεμονία των πιο ισχυρών αστικών κρατών και μερίδων. **Αυτοί, εξάλλου, οι ανταγωνισμοί -και το ανέφικτο της εξαφάνισής τους στον καπιταλισμό- είναι και ο βασικός παράγοντας που δεν επιτρέπει (στα πλαίσια του καπιταλισμού) στην τάση πολιτικής συμπύκνωσης των συμφερόντων των διαφόρων τμημάτων του κεφαλαίου γύρω από ένα σύστημα περιφερειακών και πλανητικών ρυθμίσεων και θεσμών να ολοκληρωθεί πλήρως, να φτάσει μέχρι το τέλος, την αδιατάρακτη βασιλεία των «υπερεθνικών ή οικουμενικών κρατών».** Στο διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου, **η ρύθμιση του ανταγωνισμού και των ανισομετριών προς όφελος της συνολικής καπιταλιστικής εκμετάλλευσης** των εργαζομένων δεν μπορεί να κυριαρχήσει με τη μορφή μιας κρατικής πολιτικής συγκρότησης, που θα συμπυκνώνει τα συμφέροντα του κεφαλαίου πλανητικά ή (για την ώρα) στο επίπεδο μιας περιφερειακής ολοκλήρωσης (όπως γίνεται στον εθνικό χώρο, με τη λειτουργία του αστικού κράτους).

Συνεπώς, **η καπιταλιστική ολοκλήρωση εδράζεται στην ενιαία πορεία-συνύπαρξη δυο αντιφατικών τάσεων: της τάσης για ανταγωνισμό, για σύγκρουση, για διάσπαση και αυτής για συμμαχία, ενότητα, ρύθμιση.** Ή, με άλλα λόγια, στην κίνηση-εξέλιξη της καπιταλιστικής ολοκλήρωσης εκδηλώνεται, **από τη μια, ο νόμος των κοινών συμφερόντων του κεφαλαίου σε βάρος της εργατικής τάξης, η προσπάθεια ρύθμισης των διεθνών κεφαλαιοκρατικών σχέσεων και αντιθέσεων για την καλύτερη εξυπηρέτηση αυτής της κατεύθυνσης, και από την άλλη, ο νόμος της ανισόμετρης ανάπτυξης του καπιταλισμού, η όξυνση του ενδοκαπιταλιστικού ανταγωνισμού για τη διεκδίκηση καλύτερης θέσης (στα πλαίσια της ολοκλήρωσης και ευρύτερα του διεθνούς καπιταλιστικού πλέγματος) στην εκμετάλλευση των εργαζομένων. Και οι δύο αυτές τάσεις πηγάζουν από την εσωτερική ανάπτυξη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής,** που είναι η ταυτόχρονη λειτουργία της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης και του ενδοκαπιταλιστικού ανταγωνισμού.

Υπάρχει, βέβαια, μια ιδιαιτερότητα στη διεθνή εκδήλωση αυτών των τάσεων σε σχέση με την εθνική. **Στο εσωτερικό του καπιταλισμού,** δηλαδή, του συγκεκριμένου καπιταλιστικού σχηματισμού, της συγκεκριμένης χώρας, κυριαρχεί η τάση ρύθμισης των καπιταλιστικών ανταγωνισμών και ανισομετριών προς όφελος της αύξησης του βαθμού εκμετάλλευσης και πολιτικής υποταγής των εργαζομένων στο κεφάλαιο. Η τάση αυτή δεν μπορεί να καταργήσει τον ανταγωνισμό, τις ανισομετρίες (ακόμα και στο εσωτερικό της χώρας), τις κρίσεις επιχειρεί, ωστόσο, να τις τιθασεύσει προς όφελος της γενικότερης αναπαραγωγής του συστήματος. Η

πολιτική συμπύκνωση αυτής της τάσης εκφράζεται κυρίως από το κράτος και το κυρίαρχο πολιτικό σύστημα. Αντίθετα, **στο διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου και στις ολοκληρώσεις** η υπαρκτή τάση ρύθμισης των ανταγωνισμών και ανισομετριών προς όφελος της συνολικής καπιταλιστικής εκμετάλλευσης των εργαζομένων δεν μπορεί να κυριαρχήσει στα πλαίσια ενός υπερεθνικού ή παγκόσμιου κρατικού μηχανισμού πολιτικής συμπύκνωσης των συμφερόντων του κεφαλαίου στο επίπεδο της συγκεκριμένης περιφερειακής ολοκλήρωσης ή στο επίπεδο του πλανήτη.

Αυτή η τοποθέτηση προφανώς δεν αγνοεί τις τάσεις ρύθμισης-ευρύτερης πολιτικής συμπύκνωσης που εκδηλώνονται παγκόσμια (Δ.Ν.Τ, ΟΟΣΑ, Διεθνής Τράπεζα, ΠΟΕ, NATO κ.λπ.) ή περιφερειακά στα πλαίσια των ολοκληρώσεων (NAFTA, Ε.Ε. κ.λπ.), ούτε μπορεί να αποκλείσει υπερεθνικές μορφές κρατικής συγκρότησης (ίσως διαφορετικής υφής απ' αυτή που ως τώρα γνωρίσαμε, με διαφορετική σχέση του «κέντρου» με τις περιφέρειές του, με διαφορετική βαρύτητα λειτουργιών όπως ο προϋπολογισμός ή η Βουλή, κ.λπ.) σε περιφερειακό (ευρύτερο δηλαδή από το έθνος-κράτος), επίπεδο. **Θέλει, ωστόσο, να υπογραμμίσει τα όρια αυτών των τάσεων, την ανυπαρξία (για την ώρα) τέτοιων επιπέδων κρατικής συγκρότησης, την καθοριστικότητα του ανταγωνισμού στο διεθνές επίπεδο, το αδύνατο του υπερ-ιμπεριαλισμού και ακόμα - και ίσως αυτό είναι το σημαντικότερο από πολιτική άποψη- το γεγονός ότι όσο πιο σαφής πρέπει να 'ναι ο διεθνιστικός χαρακτήρας της εργατικής-αντικαπιταλιστικής δράσης, άλλο τόσο σαφές πρέπει να είναι ότι η ανάπτυξη της ταξικής πάλης σε παγκόσμια κλίμακα εξελίσσεται με διαφορετικές προδιαγραφές, πάνω στις οποίες βαραίνει η καθοριστικότητα των εσωτερικών ταξικών αγώνων και εξελίξεων.**

Στη βάση των παραπάνω θέσεων χρειάζεται να αντιμετωπίσουμε και τη συζήτηση που γίνεται για **το ρόλο και τις προοπτικές του έθνους-κράτους, για τη σχέση εθνικού-διεθνικού στις μορφές συγκρότησης της εξουσίας του κεφαλαίου, για την «υπέρβαση του έθνους-κράτους», την «αυτοκρατορία» κ.λπ.** Είμαστε ασφαλώς σε μια εποχή όπου η χωρίς προηγούμενο κοινωνικοποίηση και διεθνοποίηση του κεφαλαίου, η εντατική προώθηση των καπιταλιστικών ολοκληρώσεων, η ένταση της ανισόμετρης ανάπτυξης και του καπιταλιστικού ανταγωνισμού, ο ρόλος και τα χαρακτηριστικά που παίρνει η δράση των Π.Π.Μ., η απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου και οι ρυθμίσεις του ΟΟΣΑ και του ΔΝΤ, η υπονόμηση του ρόλου του κράτους ως οργανωτή των κοινωνικών συμμαχιών της αστικής τάξης κ.λπ. διαταράσσουν ακόμα και το ρυθμιστικό, προς όφελος του συνόλου της αστικής τάξης, ρόλο του έθνους-κράτους και «πιέζουν» για ευρύτερες υπερεθνικές μορφές οργάνωσης της εξουσίας-κυριαρχίας του κεφαλαίου. Ωστόσο, όπως ήδη ειπώθηκε, **απέχουμε ακόμα αρκετά από το να πάρουν συγκεκριμένη «σάρκα και οστά» αυτές οι τάσεις** (αν και, για παράδειγμα, η Διακυβερνητική, το Ευρώ, η ΟΝΕ την τροφοδοτούν ισχυρότατα) - **κάτι που δεν πρέπει, ωστόσο, να αποκλείεται από την εξέλιξη που θα έχουν οι σημερινές ή οι αυριανές μορφές των ολοκληρώσεων.**

Εδώ, ωστόσο, χρειάζεται να επισημάνουμε και μια άλλη τάση: Στην εποχή μας το κεφάλαιο και οι ηγετικές του μερίδες, τα ΠΠΜ δεν προωθούν μόνο την τάση της συγκέντρωσης-ολοκλήρωσης- διεθνοποίησης αλλά και την τάση αποκέντρωσης «εθνικοποίησης» και τοπικής ανάπτυξης της παραγωγής και των οικονομικών δραστηριοτήτων, με βάση την πιο αποδοτική και εντατική εκμετάλλευση της εργασίας, την αξιοποίηση των νέων, πιο ευέλικτων αναγκών της αγοράς και την ανταπόκριση στον οξυνόμενο ανταγωνισμό. Συνολικά ο νέος αντιδραστικός συνδυασμός εθνικισμού - κοσμοπολιτισμού εκφράζει βασικά την εντονότερη επιθετικότητα του κεφαλαίου σε βάρος των εργαζομένων στο εσωτερικό και το διεθνές πεδίο, την τάση της ταξικής «συγχώνευσης» του «εσωτερικού» και του «εξωτερικού» εχθρού, της ανάγκη του κεφαλαίου για διαφορετικούς συνδυασμούς των μορφών αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας και του βαθμού εκμετάλλευσής της. Παράλληλα- και προφανώς δευτερευόντως -εκφράζει και τον ενδοκαπιταλιστικό ανταγωνισμό.

3. Από την Ε.Ο.Κ στην Ε.Ε: Οι φάσεις και οι σταθμοί της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης.

Η δημιουργία της ΕΟΚ με τη συνθήκη της Ρώμης του 1957 ως θεσμοθέτηση της δυτικοευρωπαϊκής περιφερειακής καπιταλιστικής ολοκλήρωσης σηματοδοτεί μια νέα περίοδο στις μεταπολεμικές εξελίξεις και όχι μόνο της Ευρώπης. Η ίδρυση της ΕΟΚ ήταν αποτέλεσμα της ανάπτυξης του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού, που έγινε κυρίαρχη μορφή του καπιταλιστικού συστήματος μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο. Αποτέλεσε την ανώτερη μέχρι εκείνη την εποχή προσπάθεια διεθνούς περιφερειακής ρύθμισης των αντιφάσεων και των κρισιακών φαινομένων του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού που έκαναν αισθητή την εμφάνιση τους στη φάση της «ωρίμανσης» του. Έκφρασε το μέχρι τότε επίπεδο διεθνούς συνεργασίας και ρύθμισης των ανταγωνισμών του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού στη μεταπολεμική Ευρώπη, την ανάπτυξη νέων μορφών σταθεροποίησης και αναπαραγωγής του καπιταλισμού. Ταυτόχρονα αποτέλεσε το μοντέλο της νέας μορφής καπιταλιστικής ολοκλήρωσης και διεθνοποίησης στη βάση της ανάπτυξης των πολυεθνικών μονοπωλίων και συνδέεται με το νέο ρόλο τους ως σύγχρονης μορφής του μονοπωλιακού κεφαλαίου.

Η ΕΟΚ είχε στρατηγική σημασία για την αντιμετώπιση του εργατικού κινήματος και των αντιιμπεριαλιστικών κινημάτων, για τον ανταγωνισμό με τις χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού», για την υπονόμηση κάθε θετικής εσωτερικής τους εξέλιξης στις ευρωπαϊκές και διεθνείς σχέσεις. Στηρίχτηκε στην πρωταγωνιστική παρουσία του αμερικανικού ιμπεριαλισμού στη μεταπολεμική ευρωπαϊκή πραγματικότητα αλλά ταυτόχρονα αποτέλεσε σταθμό για τη συγκρότηση του δυτικοευρωπαϊκού ιμπεριαλιστικού κέντρου με τη σημερινή του μορφή και τη σχετική «χειραφέτηση» του από τους μεταπολεμικούς συσχετισμούς. Οι νέες εξελίξεις επέβαλαν την υπερεθνική, υπερκρατική ρύθμιση που συνδέθηκε και με την εναλλακτική ολοκλήρωση των «σοσιαλιστικών χωρών» (ΚΟΜΕΚΟΝ).

Κάθε φάση εξέλιξης του τρόπου παραγωγής συνοδεύεται από κρίσεις-ανασυγκροτήσεις του συστήματος κυριαρχίας, από αλλαγές στη σχέση εθνικού και διεθνικού και από αντίστοιχες κρίσεις-ανασυγκροτήσεις στο ίδιο το κίνημα της επαναστατικής τάξης. Μέσα από αυτό το πρίσμα πρέπει να δούμε τους σταθμούς και τις φάσεις της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και το ρόλο της από την ίδρυση της μέχρι σήμερα αλλά και στο μέλλον.

Η ισχυροποίηση του κρατικομονοπωλιακού καπιταλισμού μετά τον πόλεμο οδηγεί στη θεσμοθέτηση της ΕΟΚικής ολοκλήρωσης (1957). Η μαζικοποίηση της εφαρμογής των νέων τεχνολογιών και η εμφάνιση των νέων τμημάτων της εργατικής τάξης στα τέλη της δεκαετίας του 60 (1965-1970) ενισχύουν ποιοτικά την ανάγκη για διεθνή κρατικομονοπωλιακή ρύθμιση. Το αποτέλεσμα είναι η όξυνση των ενδοιμπεριαλιστικών ανταγωνισμών στο εσωτερικό της ΕΟΚ (εποχή της «άδειας καρέκλας» του Ντε Γκολ) και η συγκρότηση ΕΟΚικών οργάνων και μηχανισμών κυριαρχίας, στις διαδοχικές διευρύνσεις της ΕΟΚ με νέα μέλη. Η δομική κρίση υπερσυσσώρευσης στις αρχές της δεκαετίας του 70 (1973-1974) οδηγεί στην αναδιοργάνωση όλων των σχέσεων στην ΕΟΚ. Η ανάγκη να ενταθεί η επίθεση απέναντι στους εργαζόμενους, οι ανταγωνισμοί και η «θεσμική κρίση» της ΕΟΚ οδηγούν τις κυρίαρχες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις της στην **Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1985** και στις τριακόσιες οδηγίες της **Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς του 1992**. Αυτή η τομή, στηριζόμενη και στην από το 1979 δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος και του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών και έχοντας στον πυρήνα της τις «4 ελευθερίες κίνησης» (κεφαλαίων, προσώπων, υπηρεσιών, εμπορευμάτων), ενοποιούσε οικονομικά τον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο και καταργούσε, ως ένα βαθμό, αρκετά από τα εμπόδια (τελωνειακά, δασμοί, συναλλαγματικά, νομίσματα κ.λ.π) που έθεταν τα σύνορα και η ύπαρξη των ξεχωριστών εθνικών κρατών. Ήταν μια τομή που αντιστοιχούσε σε μια περίοδο του καπιταλισμού όπου το κυρίαρχο

στις διαδικασίες της καπιταλιστικής διεθνοποίησης ήταν η διεθνοποίηση των εμπορευμάτων και του χρηματιστικού κεφαλαίου και όπου γίνονταν τα πρώτα βήματα στην αξιοποίηση της διεθνούς διαπλοκής του κεφαλαίου για την υπέρβαση της κρίσης του 1973-75.

Στα τέλη της δεκαετίας του 80-αρχές του 90, η ανάπτυξη και κυριαρχία των ΠΠΜ, η κατάρρευση των καθεστώτων στην ανατολική Ευρώπη που σηματοδότησε την ολοκλήρωση της ήττας του εργατικού κινήματος, η γενίκευση των περιφερειακών καπιταλιστικών ολοκληρώσεων (ΕΟΚ, ΗΠΑ-Καναδάς-Μεξικό, Ιαπωνική ολοκλήρωση) και ταυτόχρονα η ανάδειξη της Γερμανίας ως ηγετικής δύναμης. –«καπέλο» στην ΕΟΚ και σε όλη την Ευρώπη οδηγεί στην **ποιοτική τομή του Μάαστριχ**, στις διαδοχικές διευρύνσεις, στην συγκρότηση του Ευρωστρατού κ.α. Η συνθήκη του Μάαστριχ, με τα κριτήρια σύγκλισης που έθετε και τις διαδικασίες μακροοικονομικής ομογενοποίησης που δημιουργούσε σε αρκετούς τομείς (ΟΝΕ, αγορά εργασίας, οικονομικός ρόλος κράτος, νομισματική και δημοσιονομική πολιτική κ.λ.π) διαμόρφωνε το έδαφος για μια βαθύτερη οικονομική ενοποίηση στον ευρωπαϊκό χώρο, η οποία θα υπερέβαινε κατά πολύ την απλή άρση των τελωνειακών φραγμών και την κατοχύρωση των «4 ελευθεριών» καταλήγοντας στην ΟΝΕ και το Ευρώ.

Το 1991, χρονιά του πρώτου πολέμου στον Κόλπο, στο Μάαστριχ του Βελγίου το ευρωπαϊκό κεφάλαιο αποφάσισε ότι πρέπει να ακολουθήσει το «Αγγλοσαξονικό» μοντέλο εκμετάλλευσης των εργαζομένων, που αποτέλεσε τη βάση για να χτιστεί η Αμερικανική υπερδύναμη. Η φιλελευθεροποίηση της αγοράς εργασίας, η ελαστικότητα της εργασίας, το χτύπημα των κοινωνικών «κεκτημένων», οι ελεύθερες απολύσεις, οι προσλήψεις με χαμηλές αποδοχές θα είναι πλέον το πρότυπό τους. Στην Ελλάδα η αντεργατική επίθεση κορυφώνεται επί πρωθυπουργίας Κ. Μητσοτάκη. Η Λευκή Βίβλος που ακολουθεί το 1993 φέρνει νέα δέσμη μέτρων. Οι Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις ανακοινώνουν ότι η σταθερή απασχόληση αποτελεί παρελθόν, η λιτότητα θα μας συνοδεύει για πάντα, η εκπαίδευση υποτάσσεται στην αγορά, οι τομείς της ενέργειας, των τηλεπικοινωνιών και των μεταφορών ιδιωτικοποιούνται, οι κοινωνικές υπηρεσίες εμπορευματοποιούνται. Η κρίση υπερσυσώρευσης οδηγεί στην υιοθέτηση αυτών των αντιδραστικών πολιτικών που στοχεύουν στην αντιμετώπιση της πτωτικής τάσης του μέσου ποσοστού κέρδους. Μέγα καθήκον πλέον των χωρών της Ε.Ε. αναγορεύεται η μείωση του μη μισθολογικού κόστους και των κοινωνικών παροχών, οι παρεμβάσεις στην ίδια την έννοια του χρόνου εργασίας.

Οι επεμβάσεις στα Βαλκάνια και ο πόλεμος στην Γιουγκοσλαβία επιταχύνουν τις εξελίξεις. Η συζήτηση για την Ευρωπαϊκή Άμυνα ξαναφουντώνει για να οδηγήσει στη σύνοδο του Παρισιού που καθορίζει και τον Ευρωπαϊκό πυλώνα του Ν.Α.Τ.Ο αλλά και τα όρια αυτοτέλειας της Ε.Ε.. Προχωρούν οι διαδικασίες για ενιαίο νόμισμα και η κάθε διεκδίκηση ισοπεδώνεται από τους μονόδρομους που οδηγούν στην Ο.Ν.Ε. Ταυτόχρονα το Ευρωπαϊκό οικονομικό σύστημα οδηγεί μάζες κεφαλαίων στη χρηματιστηριακή σφαίρα, ανυψώνοντας την κερδοφορία και οδηγώντας στην περιθωριοποίηση μεγάλων κομματιών εργαζομένων. **Το 1999 μπαίνουν οι βάσεις της Ευρωπαϊκής ασφάλειας από τα ευρωπαϊκά συμβούλια της Κολονίας και του Ελσίνκι.** Το 2000 στη Μασσαλία αποφασίζεται η δημιουργία του Ευρωστρατού (μιας δύναμης ταχείας αντίδρασης περίπου 60000-100000 ανδρών). Ο Ευρωστρατός θα χρησιμοποιείται από την Ε.Ε. ή και από το Ν.Α.Τ.Ο για αποστολές όπως: ανθρωπιστικές, διαχείριση κρίσεων, αποκατάσταση ή ενίσχυση ειρήνης.

Την ίδια στιγμή που αυξάνονται οι δαπάνες για τον Ευρωστρατό, η λιτότητα θεωρείται αδιαπραγμάτευτη από τις Βρυξέλες, ενώ διακαής στόχος της μείωσης του μη μισθοδοτικού κόστους αναγκάζει το Ευρωπαϊκό κεφάλαιο να φέρνει στο προσκήνιο ξανά και ξανά αντιασφαλιστικές ρυθμίσεις προκαλώντας μεγάλες εργατικές κινητοποιήσεις. Τα κέρδη διογκώνονται (μόνο στη Γαλλία το τελευταίο διάστημα αυξήθηκαν κατά 45%). **Η εισοδηματική τρομοκρατία που ασκείται σε βάρος των μισθωτών στο όνομα της διεθνούς ανταγωνιστικότητας αποδίδει ασύδοτα στο κεφάλαιο,** αφού το εισοδηματικό μερίδιο του κεφαλαίου από την προστιθέμενη αξία υπερβαίνει το 40% στη Γαλλία, Γερμανία, ενώ παραμένει στο 31% στις Η.Π.Α. (48% στην Ελλάδα). Το Σεπτέμβριο του 2000, ο αριθμός των απόρων και φτωχών της Ευρώπης ανερχόταν σε 65 εκατομμύρια, ισοδυναμώντας με 18% του συνολικού Ευρωπαϊκού πληθυσμού.

Μετά την επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου το Ευρωπαϊκό κεφάλαιο βάζει στο στόχαστρο για μια ακόμα φορά τους εργαζόμενους. Τα μέτρα για την ελαστικοποίηση των σχέσεων εργασίας, οι Ευρωτρομονόμοι, οι νόμοι της μετανάστευσης πολλαπλασιάζονται. Στις 14 Μαρτίου 2003 την ώρα που ο Σρέντερ έδινε τη μάχη για την «ειρήνη» στο Ιράκ, εξήγγειλε δέσμη μέτρων που κατεδαφίζουν το κράτος πρόνοιας. Στη Γαλλία η κυβέρνηση στρέφεται κατά του ασφαλιστικού συστήματος προωθώντας την αύξηση των χρόνων εργασίας στα 40 χρόνια και τη μείωση των συντάξεων. Στην Αυστρία ο καγκελάριος Σούσελ προτείνει να αυξηθούν τα χρόνια εργασίας από 40 σε 45 και απειλεί με πρόστιμα όσους επιλέγουν την πρόωρη συνταξιοδότηση, ενώ η ιταλική προεδρία του Μπερλουσκόνι εξαγγέλλει νέα αντιδραστική μεταρρύθμιση κατά των εργασιακών σχέσεων. Αυτές οι αντιδραστικές τομές βγάζουν στους δρόμους την εργατική και νεολαιίστικη αγανάκτηση, ενώ παράλληλα, νέοι τρομονόμοι διαφημίζονται με πρόσχημα τη διεθνή και εγχώρια τρομοκρατία (στην Ελλάδα αφορμή είναι η Ολυμπιάδα, στη Γαλλία οι μετανάστες κ.λ.π.)

Ταυτόχρονα εντείνεται η διαμάχη Ε.Ε-ΗΠΑ για τις επενδύσεις στην Ευρώπη. Οι μεγάλοι Αμερικανικοί επιχειρηματικοί όμιλοι έχουν κυριολεκτικά εισβάλει στην Πολωνία την Ουγγαρία και την Τσεχία, δηλ. τις οικονομίες που στοχεύει η Βόννη και το Παρίσι μετά την διεύρυνση. Το αποτέλεσμα προκαλεί τις αντιδράσεις των ευρωπαϊών βιομηχάνων τη συγκεκριμένη ζώνη δική τους περιοχή. Αντίστοιχες κινήσεις γίνονται και σε άλλες χώρες (π.χ. Ρουμανία). **Ο ανταγωνισμός σε οικονομικό επίπεδο των σχέσεων Ε.Ε.-Η.Π.Α. αφορά και τις έμμεσες επιδοτήσεις των αμερικανικών επιχειρήσεων, την επιβολή δασμών έως και 40% στις εισαγωγές χάλυβα από τις Η.Π.Α. και το θέμα των μεταλλαγμένων τροφίμων,** μετά την απόφαση των Ευρωπαϊών υπουργών περιβάλλοντος το Δεκέμβριο του 2002 να κάνουν αυστηρότερη τη νομοθεσία όσον αφορά τη σήμανση αγροτικών προϊόντων που εμπεριέχουν γενικά τροποποιημένους οργανισμούς. Αυτή η απόφαση δημιουργεί τεράστιες ζημιές στις αμερικάνικες βιοτεχνολογικές βιομηχανίες. **Παράλληλα, το Ευρώ δεν οριοθετεί μόνο μια νομισματική ζώνη, αλλά και μια εμπορική ζώνη (42%μεγαλύτερη από την αμερικανική),** σχετικά κλειστή, αφού το 90% σχεδόν των συναλλαγών είναι ενδοκοινοτικό. Το δολάριο δεν μπορεί να επηρεάσει πλέον τις ευρωπαϊκές οικονομίες (σε σχέση με το παρελθόν των 15 διαφορετικών νομισμάτων), ενώ περισσότερες από 50 χώρες στον κόσμο χρησιμοποιούν το Ευρώ ως Συναλλαγματικό Διαθέσιμο. Η πολιτική του «σκληρού ευρώ» μπορεί να επιφέρει υψηλά κέρδη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ε.Ε., αλλά εκτινάζει την κοινωνική κρίση στο εσωτερικό της και πυροδοτεί την ύφεση σε παγκόσμιο επίπεδο. Η βύθιση του δολαρίου (έξοδο κεφαλαίων από Η.Π.Α., διογκούμενο εξωτερικό έλλειμμα, υπερχρέωση νοικοκυριών και επιχειρήσεων κλπ) δημιουργεί γενικότερα προβλήματα, καθώς το δολάριο παραμένει το παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα.

Η διαμάχη ΗΠΑ-ΕΕ έχει στο κέντρο της και τις ενεργειακές πηγές και δρόμους, ιδίως στη Μέση Ανατολή. Η κλιμάκωση των πολεμικών απειλών στην περιοχή αποσκοπούν στον ιμπεριαλιστικό έλεγχο των αγορών και των τιμών πετρελαίου, στην παραπέρα υποβάθμιση του ΟΠΕΚ, στην προώθηση των ηγεμονικών ιμπεριαλιστικών επιδιώξεων γύρω από τη συνολική ενεργειακή παραγωγή και τους δρόμους μεταφοράς της. **Η ζώνη των πετρελαίων και της ενέργειας αποτελεί ένα πρωταρχικό οικονομικό «κόμβο» συμφερόντων για την υπέρβαση της κρίσης και την επανατροφοδότηση της καπιταλιστικής οικονομίας.** Έτσι ο ανταγωνισμός της Ε.Ε με τις ΗΠΑ για το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και τους δρόμους μεταφοράς τους διαπερνά όλες σχεδόν τις χώρες στη περιοχή (Αφγανιστάν, Γεωργία, Καζακστάν, Ιράν, Σ.Αραβία κ.α) **Οι αντιθέσεις διασχίζουν και το ίδιο το εσωτερικό της ΕΕ** όπως έδειξε και ο πρόσφατος διχασμός με τον πόλεμο στο Ιράκ με την Βρετανία να αντιδρά σε όποια βήματα ενοποίησης(οικονομικής, πολιτικής) και στη «κοινή εξωτερική πολιτική» που επιθυμεί ο Γαλλο-Γερμανικός άξονας. Η δημιουργία «υπερεθνικής Ευρώπης» ακυρώνει το ρυθμιστικό ρόλο των βρετανών στον «Ευρωατλαντικό» συνασπισμό και για αυτό βρίσκεται σε στρατηγική αντίθεση με τα βρετανικά συμφέροντα. Για τη Βρετανία η σύζευξη Αμερικής-Ευρώπης που ενσαρκώνεται με την Αμερικάνικη παρουσία στη Ευρασία και την Ατλαντική συμμαχία αποτελεί πρώτη προτεραιότητα για σημαντικές μερίδες της βρετανικής αστικής τάξης με αποτέλεσμα τη

σύγκρουση με τα σχέδια Βόννης και Βερολίνου για παραπέρα ολοκλήρωση και αυτοτέλεια της ένωσης.

Η ανάπτυξη της Ε.Ε., στην περίοδο 1995-2002, κρατήθηκε στο 2,2%. Στην πιο πρόσφατη διετία του 2001-2002, η ανάπτυξη της Ευρώπης έπεσε στο 1,1%. Στη Γερμανία η στρατιά των ανέργων αριθμεί ήδη πάνω από 4700000 άνδρες και γυναίκες (θλιβερό ρεκόρ εικοσαετίας) και η κυβέρνηση ομολογεί ότι για δεύτερο στη σειρά χρόνο το δημοσιονομικό έλλειμμα θα ξεπεράσει το όριο του 3%. Στη Γαλλία, το 2002, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης έπεσε στο 0,8% και για το 2003 ενώ το δημοσιονομικό έλλειμμα θα διαμορφωθεί ψηλότερα από αυτό που ήταν το 2002. Η Ιταλία είδε φέτος την επιβράδυνση της οικονομίας της να αποτυπώνεται με τη μείωση του ρυθμού ανάπτυξης στο 1,3%. Αντίστοιχες εξελίξεις εκδηλώνονται σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ε.Ε ενώ έντονη είναι η προβληματική που αναπτύσσεται στους κόλπους της Ε.Ε σχετικά με την στήριξη της Ευρωπαϊκής πολεμικής βιομηχανίας και τις αντίστοιχες δαπάνες με πιο χαρακτηριστική τη πρόσφατη αγορά 180 μεταγωγικών αεροσκαφών τύπου Airbus από επτά ευρωπαϊκές χώρες ύψους 20 δις. ευρώ που θα ενισχύσουν τη δυνατότητα ανάπτυξης ευρωπαϊκών στρατευμάτων ακόμα και ανεξάρτητα από το ΝΑΤΟ.

Στα πλαίσια της οικονομικής κρίσης και των κοινωνικών συγκρούσεων που έρχονται οι πολεμικές προετοιμασίες και η συμμετοχή σε ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις προβάλλουν για τη ΕΕ σαν διέξοδο για την καταστροφή παραγωγικών δυνάμεων και την «ανοικοδόμηση» βομβαρδισμένων χωρών, την τόνωση ολόκληρων κλάδων της παραγωγής με κύρια την πολεμική βιομηχανία, για την ενίσχυση της πολιτικής κυριαρχίας των αστικών τάξεων στο «εσωτερικό». Για αυτό η Ευρωπαϊκή ένωση συμμετείχε και συμμετέχει ενεργά σε όλους τους πολέμους και τα πολεμικά επεισόδια από το '91 μέχρι σήμερα.

4. Η νέα ποιοτική φάση της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης

Τα τελευταία χρόνια έχουμε μια σειρά από σημαντικότερες εξελίξεις στην πορεία της Ε.Ε: κυκλοφορία του ευρώ και τελική φάση της ΟΝΕ, ενοποίηση χρηματιστηρίων, Συνθήκη Σένγκεν, Σύνοδος Λισσαβόνας, δημιουργία Ευρωστρατού, πόλεμοι στα Βαλκάνια και τη Μέση Ανατολή, νέο δόγμα του ΝΑΤΟ, κρίσεις των χρηματαγορών, γιγάντιες εξαγορές και συγχωνεύσεις, διεύρυνση της Ε.Ε, Σύμφωνο σταθερότητας, Σύγκρουση με ΗΠΑ, Διακυβερνητική διάσκεψη για τη θεσμική αναμόρφωση της Ε.Ε κ.λ.π. Στο σύνολο τους και στην αλληλοδιαπλοκή τους αυτές οι εξελίξεις συνθέτουν μια στρατηγική τομή στην πορεία της ευρωπαϊκής καπιταλιστικής ολοκλήρωσης, καθώς και στις σχέσεις αυτής της διαδικασίας με την εργαζόμενη πλειοψηφία από τη μία, και τα άλλα ιμπεριαλιστικά κέντρα από την άλλη. Οι ανακατατάξεις αυτές συνδέονται με την είσοδο στην «καρδιά» του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, του οποίου οι καπιταλιστικές ολοκληρώσεις αποτελούν οργανικό στοιχείο.

Το σύνολο των αλλαγών δείχνουν ότι η συγκεκριμένη Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση εισέρχεται σε μια νέα ποιοτική φάση. Δεν είναι τυχαίο ότι αρκετοί μιλούν για ουσιαστική «επανάδρυση» της Ε.Ε. Πρόκειται για μια συνδυασμένη πολιτική, οικονομική, στρατιωτική και γεωπολιτική στρατηγική του δυτικοευρωπαϊκού κεφαλαίου, η οποία επιχειρεί να αλλάξει ριζικά το ευρωπαϊκό τοπίο και να αντιστοιχίσει της διαδικασίες, τη δομή και τη μορφή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στις απαιτήσεις που διαμορφώνουν η είσοδος στην ώριμη φάση του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, η τρελή κούρσα της «παγκοσμιοποίησης», οι εντεινόμενοι ενδοιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί και πάνω από όλα το αδιάκοπο κυνήγι του μέγιστου κέρδους. Οι στόχοι αυτής της στρατηγικής είναι πολλαπλοί:

- **Επιχειρείται να τροφοδοτηθεί με νέα καύσιμα η καπιταλιστική κερδοφορία, να διαμορφωθούν στρατηγικά εφελήρια που θα διευκολύνουν την υπέρβαση της κρίσης**

υπερσυσσώρευσης και θα μεγιστοποιούν την αποσπούμενη από τον κόσμο της εργασίας υπεραξία. Το γεγονός ότι αυτή η προσπάθεια έρχεται ύστερα από μια περίοδο σκληρής επίθεσης στα εργατικά και λαϊκά δικαιώματα, κινείται στους ρυθμούς της «Νέας Οικονομίας» των ΗΠΑ και προσπαθεί να υπερβεί τα πρώτα κρισιακά σημάδια του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, αγώνες κατά της «παγκοσμιοποίησης» της προσδίδει εξαιρετικά αντιδραστικό χαρακτήρα.

- **Πρωθείται μια αποτελεσματικότερη πολιτική θωράκιση αυτής της διαδικασίας από τις ποικίλου τύπου αμφισβητήσεις**, κυρίως από τις εργατικές-ριζοσπαστικές, αλλά όχι μόνο από αυτές. «Φαινόμενα» από τις κινητοποιήσεις του Σιάτλ, του Νταβός και της Ουάσιγκτον, τα «όχι» στα σκανδιναβικά δημοψηφίσματα για την ένταξη στην ΟΝΕ και ο διάχυτος «ευρωσκεπτικισμός» στους εργαζόμενους, οι αγώνες για το ασφαλιστικό και την ανεργία, αλλά και τα ρατσιστικά-εθνικιστικά κινήματα σε αρκετές περιοχές, δεν μπορεί παρά να ανησυχούν την ελίτ του δυτικοευρωπαϊκού κεφαλαίου. Πολύ περισσότερο που ο πέραν του Ατλαντικού ανταγωνιστής είναι απαλλαγμένος από τέτοια προβλήματα.

- **Πολύ ευδιάκριτος στόχος είναι ακριβώς η ισχυροποίηση της Ε.Ε απέναντι στις ΗΠΑ**, η ενίσχυση της θέσης και της ανταγωνιστικότητας της στο διεθνές κεφαλαιοκρατικό-ιμπεριαλιστικό τοπίο. Και μάλιστα αλλά μια τέτοια οικονομική, γεωπολιτική και στρατιωτική ισχυροποίηση που θα κάνει την Ε.Ε πιο επιθετική απέναντι στους εργαζόμενους και τους ανταγωνιστές της.

Πρόκειται για επιδιώξεις μεγάλου βαθμού και έκτασης και όχι για κάποιες απλές προσθετικές εξελίξεις στις σχέσεις κεφαλαίου-εργασίας, στη διεύρυνση της Ε.Ε ή στην ενοποίηση της ευρωπαϊκής αγοράς. Όπως είναι φυσικό, το θεμελιακό πεδίο, στο οποίο ξεδιπλώνεται αυτή η στρατηγική, είναι της οικονομίας και των παραγωγικών σχέσεων. Κρίκος των κρίκων σε αυτό το πεδίο είναι οι εξελίξεις στην άμεση διαδικασία παραγωγής και στη βασική σχέση εκμετάλλευσης. Εδώ το δυτικοευρωπαϊκό κεφάλαιο, γοητευμένο από τις επιτυχίες και τις συνταγές της «Νέας Οικονομίας» των ΗΠΑ και αξιοποιώντας το εργασιακό καθεστώς και τους κοινωνικοπολιτικούς συσχετισμούς που έχουν κληρονομήσει οι αλλαγές της προηγούμενης 15ετίας (προγράμματα σύγκλισης πρώτης γενιάς, έκρηξη ανεργίας, Λευκή Βίβλος). **Βεβαίως οι οικονομικές ανακατατάξεις δεν αφορούν μόνο τη βασική σχέση εκμετάλλευσης αλλά επεκτείνονται σε όλους τους κρίκους της καπιταλιστικής οικονομίας της Γηραιάς Ηπείρου.** Η είσοδος στην τελική φάση της ΟΝΕ και η κυκλοφορία του ευρώ, η απελευθέρωση των αγορών σε καίριους τομείς, οι γιγαντιαίες διαστάσεων εξαγορές και συγχωνεύσεις, η ενοποίηση των ευρωπαϊκών χρηματιστηρίων, τα πολύ σημαντικά έργα υποδομής για τα κεφάλαια στις μεταφορές και τις τηλεπικοινωνίες συνθέτουν την νέα οικονομική πραγματικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πέρα όμως από το οικονομικό πεδίο, σημαντικές είναι οι ανακατατάξεις και στο πολιτικό-θεσμικό πεδίο, όπου όλα δείχνουν ότι οδεύουμε προς μια νέα αρχιτεκτονική του ευρωπαϊκού καπιταλιστικού οικοδομήματος. Εδώ το ευρωπαϊκό κεφάλαιο έχει να αντιμετωπίσει ένα σύνθετο πρόβλημα, που εμφανίζουν η πολιτική σε σχέση με την οικονομική ενοποίηση, οι πολιτικές σε σχέση με τις οικονομικές αναδιαρθρώσεις. Έπειτα είναι το γεγονός ότι στη Γηραιά Ήπειρο δεν είναι και τόσο εύκολο για την ώρα να προσπεραστεί ο ρόλος και η διαμεσολάβηση των εθνικών κρατών. Τέλος είναι η νέα κατάσταση που διαμορφώνεται με την διεύρυνση και τη «ομαδοποίηση» χωρών. Σε κάθε περίπτωση, αυτό που γίνεται φανερό με μια πιο καλή «ανάγνωση» αυτών των αλλαγών είναι ότι το θεσμικό οικοδόμημα της Ε.Ε οδεύει προς μια βαθύτερη αντιστοίχιση προς το οικονομικό της εποικοδόμημα και ότι θα έχουμε κατάργηση της τυπικής ισότητας των χωρών-μελών και επίσημης θεσμοθέτησης της ανισότητας τους. **Το στρατιωτικό πεδίο- αυτό στο οποίο οι ΗΠΑ διαθέτουν την πιο καταλυτική και αδιαμφισβήτητη υπεροχή-αποτελεί έναν τρίτο πυλώνα των αλλαγών που συντελούνται στην Ε.Ε.** Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και την κατάρρευση των πρώην «σοσιαλιστικών χωρών» η στρατιωτική μηχανή και δράση της Ε.Ε πρέπει να αναμορφωθεί. Δεν μπορεί πλέον να

λειτουργεί απλώς ως προκεχωρημένο φυλάκιο και πρώτη ζώνη άμυνας των ΗΠΑ απέναντι στο «σιδηρούν παραπέτασμα». Τα κυριότερα μέτωπα που συμπυκνώνουν τη νέα φάση της Ε.Ε και του νέου γύρου επίθεσης του Ευρωπαϊκού κεφαλαίου απέναντι στους εργαζόμενους είναι τα εξής:

Το μέτωπο εργασίας-οικονομίας (Λισσαβόνα, ευρωπαϊκή τρίτη γενιά κινητής τηλεφωνίας, Αντιασφαλιστικά 2003-2004 ,Ατζέντα 2010 από Σρέντερ μαζί με χδημοκρ. για κοινωνικό κράτος, υγεία, ασφάλιση και αγορά εργασίας, Μπερλουσκόνι σε Ιταλία, μεταρρυθμίσεις Ραφαρέν στη Γαλλία για σύνταξη, υγεία, ασφάλιση) μετεγκατάσταση επιχειρήσεων εντός Ε.Ε. (ιδίως σε χώρες διεύρυνσης) και εκτός αυτής. **Το μέτωπο της παιδείας** (Μπολόνια - Μπλέρ τριπλασιασμός διδασκτρων— σύμβουλοι Σρέντερ μιλούν για κατάργηση της δωρεάν παιδείας). **Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης**, που έπαιξε το ρόλο του ως μηχανισμός επίθεσης και αυστηρής δημοσιονομικής πολιτικής (πάγωμα μισθών, μείωση κοινωνικών δαπανών κ.λπ. για να μειωθούν τα ελλείμματα) και τώρα αντιμετωπίζεται πιο ελαστικά (υπέρ των δημόσιων επενδύσεων, πιο ανεκτικοί με δημόσια ελλείμματα). **Οι Ιδιωτικοποιήσεις** (Gaz de France, Electricite de France, ΡΕΝΩ κ.α). **Η ΟΝΕ/ευρώ** και η ενοποίηση χρηματιστηρίων. **Η διεύρυνση** ενώ και άλλες χώρες χτυπούν την πόρτα της (ευκαιρίες για εκτατική ανάπτυξη καπιταλιστικών σχέσεων, φτηνό εργατικό δυναμικό, ελάχιστη φορολογική επιβάρυνση που μειώνεται για να προσελκυστούν επενδύσεις, νέες αγορές, αλλά και συγκρούσεις για κατανομή πόρων, ένταση ανισοτήτων, αναδιάταξη συμμαχικών μπλοκ εντός Ε.Ε., μάχη απόσπασης από στρατόπεδο ΗΠΑ –έστω με ρίσκα, όπως έδειξε η στάση τους στο Ιράκ).

Κρίσιμο είναι το ζήτημα του ευρωστρατού καθώς και των νέων ευρωτρομονόμων, δηλαδή της στρατιωτικής και αυταρχικής πολιτικής θωράκισης της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης καθώς και **το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα** και η γενικότερη θεσμική αναμόρφωση (κατάργηση βέτο, μη εκπροσώπηση όλων των χωρών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μόνιμη προεδρία, ανακατανομή ψήφων κάθε χώρας). **Παράλληλα ενισχύεται (με αντιφάσεις) η τάση διαμόρφωσης ενός «σκληρού πυρήνα», μιας «πιο στενής ένωσης μέσα στην ένωση» με επικεφαλής τους Γαλλογερμανούς.** Κρίσιμες είναι και οι εξελίξεις στο γεωπολιτικό πεδίο: Πολλοί αναγορεύουν τη Ρωσία σε «ζωτικό χώρο που πρέπει να κατακτηθεί ειρηνικά», ώστε να διαμορφωθεί μια «μεγάλη ευρασιατική δύναμη» ενώ οι συγκρούσεις στον ΠΟΕ (αποτυχία της συνόδου του ΠΟΕ στην Κανκούν, το Σεπτέμβριο του 2003), η πιθανή διαμόρφωση νέων εμπορικών μπλοκ με συμφωνίες στο εσωτερικό τους και το ζήτημα του Ιράκ που παραμένει ανοιχτό δημιουργούν μια εξαιρετικά ρευστή και αβέβαιη κατάσταση στο διεθνές σκηνικό για τα ιμπεριαλιστικά κέντρα και ειδικότερα την Ε.Ε.

5. Οι ταξικές συνέπειες της ένταξης της Ελλάδας στην Ε.Ε

Η ένταξη της χώρας μας στα πλαίσια της Ε.Ε είχε και έχει σοβαρές συνέπειες πάνω στην ευημερία και την προοπτική κοινωνικής χειραφέτησης των εργαζομένων και της νεολαίας. Παρόλα αυτά δεν είναι λίγοι, που ακόμα και σήμερα, ευγνωμονούν τον Κ.Καραμανλή για την υποτιθέμενη πολιτική οξυδέρκεια του να θέσει την Ελλάδα στην τροχιά της δυτικό-ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Βέβαια ο ελληνικός λαός ουδέποτε ρωτήθηκε άμεσα αν επιθυμεί αυτή την ολοκλήρωση, αλλά δεν υπάρχουν και σοβαρές αμφιβολίες ότι με τους σημερινούς συσχετισμούς και τα ελεγχόμενα ΜΜΕ οι ιθύνοντες θα μπορούσαν να αποσπάσουν το «Ναι». Το ζήτημα θα έμπαινε τελείως διαφορετικά κάτω από συνθήκες δημοκρατικής ενημέρωσης, αυθεντικής και ελεύθερης έκφρασης πολιτικών επιλογών και με τη δυνατότητα συγκρότησης εργατικής επαναστατικής εξουσίας.

Το ζήτημα των επιπτώσεων από την ένταξη και ολοκλήρωση της Ελλάδας στα πλαίσια της Ε.Ε έχει στο παρελθόν αναλυθεί με μια εντελώς αταξική προσέγγιση, εξετάζοντας τις επιπτώσεις στη χώρα ως σύνολο. Επιχειρείται συχνά ένας αυθαίρετος και παραπλανητικός συμψηφισμός πιθανών εμπορικών συναλλαγών με τις εισοδηματικές μεταβιβάσεις από την Ε.Ε. Είναι ανάγκη, όμως, να εξετάσουμε ειδικότερα τις επιπτώσεις στις επιμέρους κοινωνικές τάξεις και

να διευκρινίσουμε τη σημασία των διαφορετικών συναλλαγών της χώρας με την Ε.Ε, καθώς και των γενικότερων κοινωνικοπολιτικών επιπτώσεων.

Τα μεγάλα καπιταλιστικά συμφέροντα της χώρας ωφελήθηκαν βέβαια πολλαπλά από την ένταξη στην Ε.Ε, τόσο οικονομικά, όσο και κοινωνικοπολιτικά, αφού ισχυροποιήθηκε η κοινωνική τους εξουσία. Δύο και πλέον δεκαετίες μετά την ένταξη στην Ε.Ε, οι υπάρχουσες ενδείξεις οδηγούν αβίαστα στο συμπέρασμα ότι τα πράγματα είναι τελείως διαφορετικά για τη μεγάλη πλειοψηφία των εργαζομένων. Οι ενδείξεις αυτές διαψεύδουν οικτρά τις υπερφίαλες και πλασματικές προσδοκίες που καλλιεργήθηκαν έντεχνα κατά τις προηγούμενες δεκαετίες, ότι τάχα η Ευρώπη θα οδηγούσε στον «εκσυγχρονισμό» και στην κοινωνική ευημερία.

Στην πραγματικότητα, το πρότυπο ανάπτυξης με έμφαση στις εξαγωγές, η επικράτηση της νεοφιλελεύθερης πολιτικής και η απελευθέρωση εμπορευμάτων και κεφαλαίων μέσα στον ευρωπαϊκό χώρο οδήγησαν σε μια όξυνση της τάσης ανισόμετρης ανάπτυξης του καπιταλισμού τόσο στο «εσωτερικό» (ανεργία, μισθοί, λιτότητα, ακρίβεια) όσο και σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. Τα αποτελέσματα στις εμπορικές συναλλαγές είναι αποκαλυπτικά: Ενώ η σχέση των συνολικών εξαγωγών προς τις εισαγωγές της χώρας μειώθηκε από 33,9 % το 1980 σε 22,5% το 1997, η σχέση αυτή επιδεινώθηκε ακόμα περισσότερο σε ότι αφορά ειδικότερα τις εμπορευματικές συναλλαγές της χώρας με την Ε.Ε, φτάνοντας από 38,7% το 1980 σε 21,1% το 1997. Ενώ το ποσοστό των εξαγωγών προς την Ε.Ε δεν αυξήθηκε ουσιαστικά κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες, αντίθετα, το ποσοστό των εισαγωγών της χώρας που προέρχονται από τις χώρες της Ε.Ε, σε σχέση με αυτές από τρίτες χώρες, αυξήθηκε εντυπωσιακά από 58,9% το 1980 σε ένα ποσοστό που υπερβαίνει το 73% καθόλη τη διάρκεια της δεκαετίας το 1990.

Οι δυσμενείς εξελίξεις του εξωτερικού εμπορίου της χώρας δεν συνεπάγονται μόνο τη συρρίκνωση αρκετών παραδοσιακών κλάδων και ένα δραματικό περιορισμό των εργασιακών δικαιωμάτων και δυνατοτήτων των εργαζομένων, αλλά και τη δραστική αύξηση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο πληρωμών και τη ραγδαία διεύρυνση του εξωτερικού χρέους της χώρας. Αυτό οδηγεί σε μια διεύρυνση επίσης του δημόσιου χρέους και σε μια πρόσθετη πίεση για προώθηση ιδιωτικοποιήσεων, για να επωφελούνται οι εύπορες τάξεις και από τις δύο αυτές εξελίξεις. Αντίθετα **οι εργαζόμενοι δεν υφίστανται μόνο μια εντεινόμενη πίεση για να αυξηθεί η «ανταγωνιστικότητα της χώρας», αλλά επωμίζονται και το κύριο βάρος από το δημόσιο χρέος, τη συνεπακόλουθη περικοπή των κοινωνικών δαπανών και τις συνέπειες των ιδιωτικοποιήσεων.**

Με την απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, την αγωνιώδη προσπάθεια των κυβερνήσεων να προσελκύσουν ξένες επενδύσεις και την ιδιωτικοποίηση δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, που συνήθως επιβάλλεται από τις οδηγίες περί ανταγωνισμού της Ε.Ε, ενισχύθηκε η συγκέντρωση και ο μονοπωλιακός έλεγχος του κεφαλαίου και διευρύνθηκαν οι επιλογές του σε βάρος της μισθωτής εργασίας. Αναπτύχθηκαν παραπέρα οι προνομιακές σχέσεις και η καθοριστική επιρροή του μεγάλου κεφαλαίου στο κράτος, ο μονοπωλιακός έλεγχος ευαίσθητων τομέων για τη δημοκρατία (π.χ ΜΜΕ) και την κοινωνική ευημερία, πολλαπλασιάστηκαν τα φαινόμενα διαπλοκής και διαφθοράς και κυρίως **αυξήθηκε η ασυδοσία του κεφαλαίου, ώστε να μπορεί ανά πάσα στιγμή να πετάει εκατοντάδες η χιλιάδες εργαζόμενους στο δρόμο, (όπως έγινε στη Σίσερ Πάλκο) και να επιδοτείται και από πάνω και από το κράτος.**

Σχετικά τώρα με τις πολυθρύλητες εισοδηματικές μεταβιβάσεις από την Ε.Ε, θα πρέπει καταρχάς να σημειωθεί ότι, παρά το σχετικά χαμηλό ύψος τους (περί το 4% του ΑΕΠ της χώρας κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1990), οι μεταβιβάσεις αυτές, συνδυασμένες με σχετικές αλλαγές, θέτουν σε κίνηση και προσανατολίζουν καθοριστικά έναν πολύ μεγαλύτερο όγκο οικονομικών πόρων, επηρεάζοντας έτσι αποφασιστικά το πρότυπο ανάπτυξης της χώρας και ενσωματώνοντας την ακόμα πιο στενά στις διαδικασίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η προπαγανδιστική προβολή αυτών των μεταβιβάσεων, που υποτίθεται ότι αντισταθμίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις στο τομέα του εμπορίου και την παραγωγή ορισμένων κλάδων κρύβουν το γεγονός ότι οι μεταβιβάσεις αυτές έχουν ωφελήσει συγκεκριμένα συμφέροντα των κυρίαρχων (μεγάλο-αγρότες, βιομήχανοι, εισαγωγείς κ.λπ.).

Οι επιδοτήσεις στον αγροτικό τομέα, ειδικότερα, έχουν αποτελέσει ένα βασικό μηχανισμό κοινωνικοπολιτικής ενσωμάτωσης. Τελικά όμως, όχι μόνο απέβησαν σε όφελος κυρίως των

μεγάλων αγροτών και βιομηχάνων, αλλά συνετέλεσαν στην αποσύνθεση των περισσότερων μικρομεσαίων αγροτικών εκμεταλλεύσεων και υπαγωγή τους στη διεθνή αγορά και το κεφάλαιο. Πέρα όμως από τη διανεμητική και αναδιарθρωτική επίδραση των κοινοτικών πόρων, θα πρέπει να επισημανθεί η ασύλληπτη γραφειοκρατία της Ε.Ε και η κατασπατάληση τεράστιων κοινωνικών πόρων σε κατευθύνσεις άσχετες με τις κοινωνικές ανάγκες.

Συνολικά ο δήθεν «ουδέτερος» χαρακτήρας της συγκρότησης της Ε.Ε συνεπάγεται εγγενώς μια τάση ανάπτυξης θεσμών και εφαρμογής πολιτικών που είναι κραυγαλέα μεροληπτικές υπέρ του κεφαλαίου και σε βάρος της εργασίας. Οι μεταρρυθμίσεις που προωθούνται σε όλους τους τομείς (ιδιωτικοποιήσεις, παιδεία, υγεία, εργασιακές σχέσεις-ελαστικοποίηση, ασφαλιστικό-συνταξιοδοτικό, ΚΑΠ, τρομονόμοι, κατασταλτικοί μηχανισμοί, κ.λ.π) εξυπηρετούν τα συμφέροντα και την εξουσία του κεφαλαίου, ενώ συρρικνώνουν προκλητικά τα κοινωνικά δικαιώματα και οι ελευθερίες των μισθωτών. Από την ιδρυτική ακόμα συνθήκη της Ρώμης μέχρι τις συνθήκες του Μάαστριχτ και του Άμστερνταμ και τη διαδικασία προσαρμογής στα πλαίσια της ΟΝΕ, προκύπτει η επιλογή μιας σταθεροποιητικής πολιτικής που εξυπηρετεί τους στόχους του ισχυρού δυτικού-ευρωπαϊκού κεφαλαίου σε βάρος της εργασίας και συγκλίνει στα βασικά χαρακτηριστικά της νεοφιλελεύθερης πολιτικής.

Με την ΟΝΕ, ειδικότερα, το βάρος της πολιτικής αυτής πέφτει αποκλειστικά στις πλάτες των εργαζομένων. Οι αστικές πεποιθήσεις ότι η σταθεροποίηση αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση της οικονομικής ανάπτυξης και η μείωση των μισθών και των συντάξεων (του κόστους εργασίας) προϋπόθεση για την αύξηση της απασχόλησης καταρρέουν κάτω από μια μόνιμη πολιτική λιτότητας και ανεργίας που έχει ήδη δώσει οδυνηρά αποτελέσματα για τη μεγάλη εργαζόμενη πλειοψηφία. Ενώ στην Ελλάδα, όπως και στη λοιπή Ε.Ε (ακόμα περισσότερο), έχει κατά τις τελευταίες δεκαετίες επιτευχθεί μια αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, τα ποσοστά της (επίσημης) ανεργίας έχουν εκτιναχθεί σε διψήφια νούμερα και τα εργατικά δικαιώματα έχουν βρίσκονται στο στόχαστρο. **Όσο όμως οξύνεται η κρίση του καπιταλισμού και οι επιπτώσεις από την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση επιδεινώνουν τα προβλήματα των εργαζομένων (ανεργία, εργασιακή ανασφάλεια και αλλοτρίωση, σαρωτική υπονόμευση των κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων-ελευθεριών, επικίνδυνη οικολογική υποβάθμιση, πόλεμος κ.λ.π, τόσο οι νέοι αγώνες της «εργατικής αντιπολίτευσης», όσο και οι αγώνες ενάντια στην καπιταλιστική «παγκοσμιοποίηση» και την κυβερνητική πολιτική απειλούν να τσακίσουν όχι μόνο τη βιτρίνα αλλά και την ίδια τη ραχοκοκαλιά της Ε.Ε.**

6. Η αντικαπιταλιστική πάλη ενάντια στην Ε.Ε

Η ανάπτυξη της Ε.Ε και η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση της χώρας μας δεν αποτελεί δευτερεύον ζήτημα, αλλά στρατηγικής σημασίας ζήτημα για το νεολαϊστικό και εργατικό κίνημα. Το γεγονός ότι η τάση των καπιταλιστικών ολοκληρώσεων (και ειδικότερα της Ε.Ε) έχει ως βάση την ανάπτυξη του καπιταλισμού, τη δράση του πολυεθνικού κεφαλαίου, δεν της προσδίδει «αντικειμενοποιημένο» χαρακτήρα ούτε- πολύ περισσότερο- προοδευτικό περιεχόμενο. Η συγκεκριμένη μορφή καπιταλιστικής ολοκλήρωσης, που λεγόταν ΕΟΚ και σήμερα Ε.Ε συνδέεται με τον πυρήνα της αστικής κυριαρχίας στη χώρα μας. Η συμμετοχή στις διαδικασίες της αποτελεί κεντρική επιλογή του ελληνικού κεφαλαίου, ιδιαίτερα των πιο δυναμικών και με πολυεθνική διαπλοκή μερίδων του. Και οι κατευθύνσεις της Ε.Ε δεν εκφράζουν κάτι «εξωγενές» προς τις ανάγκες του, αλλά τις συμπυκνωμένες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές επιλογές του δυτικοευρωπαϊκού πολυεθνικού πολυκλαδικού κεφαλαίου, μαζί και του ελληνικού. **Το ελληνικό κεφάλαιο πραγματοποιεί, με βάση και τη θέση της Ελλάδας στο διεθνές πλέγμα, τη συμμετοχή στη λεία του δυτικοευρωπαϊκού ιμπεριαλισμού σε βάρος πρώτα από όλα της**

δικής του αστικής τάξης. Η ελληνική ολιγαρχία με την συμμετοχή στην Ε.Ε δυναμώνει απέναντι στον «εσωτερικό» της εχθρό, την εργαζόμενη πλειονότητα.

Η αστική κυριαρχία και εκμετάλλευση της εργατικής τάξης σε χώρες όπως η δική μας, που ανήκουν στη 2^η ταχύτητα της καπιταλιστικής ολοκλήρωσης, συντελείται με διπλό τρόπο:εθνικό και διεθνικό. **Για αυτό και η ριζοσπαστική αντικαπιταλιστική πάλη που γίνεται ενάντια στην εγχώρια αστική τάξη δεν μπορεί παρά να αφορά και την πάλη ενάντια στις ολοκληρώσεις του κεφαλαίου και αντίστροφα.** Η Ε.Ε δεν συνεπάγεται μόνο το δραστικό περιορισμό της οικονομικής ευημερίας των εργαζομένων, αλλά και τη γεωγραφική και γραφειοκρατική απομάκρυνση της λήψης αποφάσεων και, συνεπώς, την απώλεια κοινωνικού ελέγχου. Ταυτόχρονα, η όλο και πιο αντιδραστική δομή και λειτουργία της Ε.Ε περιορίζει αποφασιστικά την προοπτική κοινωνικής αλλαγής σε μια κομμουνιστική-απελευθερωτική κατεύθυνση.

Δεν μπορεί, συνεπώς, να υπάρχουν αυταπάτες για τη δυνατότητα να υπάρξουν στα πλαίσια του καπιταλισμού «προοδευτικές λύσεις» η διέξοδοι, τόσο στα πλαίσια μιας χώρας όσο και στα πλαίσια των ολοκληρώσεων. Η εναντίωση στην αντιδραστική πολιτική της Ε.Ε είναι κομβική πλευρά για την πάλη ενάντια στην πολιτική της Ν.Δ, αλλά και συνολικά της αστικής πολιτικής στην Ελλάδα, για την ακύρωση και ανατροπή καίριων επιλογών αυτής της πολιτικής. Αναπόσπαστο λοιπόν κριτήριο της αντικαπιταλιστικής πάλης είναι η διαμόρφωση ενός μετώπου εργατικής πολιτικής, τόσο στα πλαίσια της χώρας όσο και διεθνώς, με τους εργαζόμενους των χωρών που «καλύπτονται» σήμερα από την Ε.Ε και όχι μόνο αυτούς.

Ένα σημαντικό κομμάτι της ρεφορμιστικής αριστεράς υποστηρίζει ουσιαστικά την ένταξη και τη συμμετοχή της Ελλάδας στην Ε.Ε, πιστεύοντας εντελώς ουτοπικά ότι έτσι διασφαλίζεται μια προοπτική δημοκρατικών αλλαγών και κοινωνικής ευημερίας. Αλλά και το κομμάτι της παραδοσιακής Αριστεράς που εκφράζεται από το ΚΚΕ, αγκυλωμένο σε μια εθνικό-πατριωτική, αταξική προσέγγιση και σε μια ρεφορμιστική και μικροαστική πολιτική, δεν θέτει θέμα ανατροπής της Ε.Ε. Περιορίζεται σε ορισμένους παραπλανητικούς στόχους που σχετίζονται με την ανεξάρτητη ανάπτυξη της «εθνικής οικονομίας» σε μια προοπτική «λαϊκής οικονομίας και εξουσίας». Το ζήτημα της αποδέσμευσης , ακόμα και όταν εκφράζεται ρητά, δεν συνδέεται σαφώς με μια επαναστατική, αντικαπιταλιστική προοπτική.

Το ΚΚΕ πιστεύει ότι διευρύνοντας την βάση υποστήριξης της αποδέσμευσης συμπληρώνοντας στα εργατικά συμφέροντα ,τα συμφέροντα των μεσοστρωμάτων ή του μικρού κεφαλαίου μπορεί να επιτευχθεί σε πιο σύντομο ορίζοντα ο στόχος της αποδέσμευσης..Δεν παίρνει ξεκάθαρη θέση για το τι προκρίνει στα πλαίσια της πάλης για αποδέσμευση-διάλυση της Ε.Ε : την εργατική ηγεμονία με ορίζοντα την ανατροπή τελικά των καπιταλιστικών σχέσεων ,ή μια ουτοπική καπιταλιστική ανάπτυξη εκτός των διαδικασιών ένταξης στο διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου.

Οι δυνάμεις της επαναστατικής αριστεράς (και η ειδικότερα η ν.Κ.Α και το ΝΑΡ) δεν έχουν αυταπάτες. Συνειδητοποιούν την ανάγκη ανατροπής (διάλυσης) της Ε.Ε και κάνουν λόγο για μια επαναστατική από αυτήν, σε μια σαφώς αντικαπιταλιστική-κομμουνιστική προοπτική. **Οι οικονομικοί, θεσμικοί και ιδεολογικοί μηχανισμοί της Ε.Ε, αλλά και των επιμέρους κρατών μελών, έχουν διαμορφωθεί και φέρουν τη σφραγίδα των εξουσιαστικών σχέσεων του κεφαλαίου, και στοχεύουν στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων του. Ως τέτοιοι, είναι εντελώς ακατάλληλοι και επιζήμιοι για την επαναστατική αναδιοργάνωση της κοινωνίας και για μια προοπτική, στα πλαίσια της οποίας οι «ελεύθερα συνεταιρισμένοι (και αυτοκυβερνώμενοι) παραγωγοί» θα αποκρυσταλλώνουν σταδιακά τα βασικά χαρακτηριστικά της νέας κομμουνιστικής κοινωνίας.** Και δεν θα μπορούσαν, βέβαια, να μετασχηματιστούν ριζικά οι σχέσεις παραγωγής χωρίς την ταυτόχρονη αλλαγή των σχέσεων εξουσίας και κράτους (σε εθνικό, περιφερειακό, και παγκόσμιο επίπεδο). Θα πρέπει, επομένως, να καταργηθούν (διαλυθούν) οι ρυθμιστικοί μηχανισμοί της Ε.Ε και να αναπτυχθούν νέοι θεσμοί και κοινωνικοί μηχανισμοί σχεδόν από μηδενική βάση.

Σε αυτά τα πλαίσια, βασική προγραμματική θέση της στρατηγικής επιδίωξης της αντικαπιταλιστικής επανάστασης με κομμουνιστικό περιεχόμενο είναι η συμβολή στην πάλη για την ανατροπή των καπιταλιστικών ολοκληρώσεων που θα υπάρχουν, η κατάργηση της συμμετοχής της χώρας σε αυτές, η κατοχύρωση του δικαιώματος του αποχωρισμού, μαζί και τα δικαιώματα της ελεύθερης συνένωσης σε εργατικού τύπου

αντικαπιταλιστικές διεθνοποιήσεις. Ο στόχος για αποχωρισμό και αποδέσμευση από την Ε.Ε από εργατική σκοπιά συγχωνεύεται περισσότερο από ποτέ με την αντικαπιταλιστική επανάσταση που μπορεί να πραγματοποιηθεί σε μια σειρά χώρες ή σε μία από αυτές. Ωστόσο η εδραίωση της, η αμετάκλητη νίκη της χωρίς κίνδυνο παλινόρθωσης απαιτεί μια πλέον ανεπτυγμένη διεθνή βάση και μάλιστα τέτοια που να διεκδικεί οικονομική, κοινωνική και πολιτικοideολογική ηγεμονία απέναντι στο διεθνές πλέγμα του κεφαλαίου. **Η πάλη για την αντικαπιταλιστική αποδέσμευση είναι η βασική συμβολή του νεολαιίστικου και εργατικού κινήματος στη χώρα μας για τη διάλυση της Ε.Ε.** Στη βάση αυτής της λογικής, ο στόχος της ανατροπής της συγκεκριμένης μορφής καπιταλιστικής ολοκλήρωσης, που σήμερα είναι η Ε.Ε, κρίνεται σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο και κυρίως στο πρώτο, γιατί δεν μπορεί να προσμένει κανείς κάποια συνολική επανάσταση όλων των ευρωπαϊκών χωρών ταυτόχρονα. Το περιεχόμενο που συμπυκνώνει αυτές τις προγραμματικές θέσεις έχει σαν κυριότερες τις εξής πλευρές:

- **Αντικυβερνητικό**, που θα αντιπαράθεται στην κυβέρνηση της ΝΔ

- **Με συνολικό αντιΕΕ χαρακτήρα** και να αντιπαράθεται στην ουσία και τις μορφές –και όχι απλώς στους νεοφιλελεύθερους διαχειριστές ή στις επιμέρους επιπτώσεις- της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Για μας αυτός ο συνολικός αντιΕΕ χαρακτήρας εκφράζεται με τη λογική της αντικαπιταλιστικής αποδέσμευσης, μια λογική αντιπαραθετική προς άλλες μη ριζοσπαστικές κριτικές προς την ΕΕ (θρησκευτικές, εθνικιστικές, απομονωτισμού, φιλοΗΠΑ κ.λπ.).

- **Αντικαπιταλιστικό**, που θα συγκρούεται με όλους τους κρίκους του αστικού συνασπισμού εξουσίας (ΠΑΣΟΚ, κεφάλαιο, κράτος κ.λπ.), από τη σκοπιά της αντικαπιταλιστικής επανάστασης και της κομμουνιστικής απελευθέρωσης.

- **Αντιιμπεριαλιστικό και διεθνιστικό** και να αντιπαράθεται τόσο στον ιμπεριαλιστικό ρόλο και χαρακτήρα της ΕΕ, όσο και στα ιμπεριαλιστικά χαρακτηριστικά του ελληνικού καπιταλισμού και γενικότερα στο διεθνές κεφαλαιοκρατικό-ιμπεριαλιστικό πλέγμα. Κι αυτό από επαναστατική σκοπιά και με γνώμονα ένα νέο εργατικό διεθνισμό, μια νέα εργατική, αντικαπιταλιστική και κομμουνιστική διεθνοποίηση.

- **Να φέρνει στο προσκήνιο όχι μόνο το μεγάλο περσινό κίνημα, αλλά και τους αγώνες των εργαζομένων, των αγροτών, των φοιτητών** που στρέφονται ενάντια σε συγκεκριμένες ρυθμίσεις της ΕΕ που θίγουν τα συμφέροντά τους.

- **Να απαντάει, τέλος, στο θέμα της Αριστεράς με τη λογική του πόλου της αντικαπιταλιστικής-επαναστατικής Αριστεράς**, της συγκρότησης του «αντίπαλου δέους» στην αστική πολιτική και τους διαχειριστές της, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Κείμενα της νεολαίας Κομμουνιστική Απελευθέρωση και του Νέου Αριστερού Ρεύματος

Έκδοση της Συντονιστικής επιτροπής του NAP για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και το Μάαστριχτ-1992

Διακήρυξη της Αριστερής Κίνησης κατά της ΕΟΚ- Ιούνιος 1994

ΑντιΕΟΚική δράση, αντικαπιταλιστική πάλη- Διακήρυξη του NAP για τη Διακυβερνητική Διάσκεψη της ΕΟΚ -1996.

Απόφαση της Πολιτικής επιτροπής του NAP-Ιανουάριος 1999

Διακήρυξη του ΜΕΡΑ για τις Ευρωεκλογές-Ιούνιος 1999

Σχέδιο θέσεων του Νέου Αριστερού Ρεύματος: Η σύγχρονη καπιταλιστική κοινωνία: Νέο στάδιο ανάπτυξης και κρίσης του καπιταλισμού-1997

Θέσεις για το 1^ο συνέδριο του NAP: -1998

Εισήγηση στο 1^ο συνέδριο του NAP

Για τη θέση του Ελληνικού Καπιταλισμού στο Διεθνές Ιμπεριαλιστικό Πλέγμα- Ιδεολογική επιτροπή του NAP-1999

Απόφαση της Πολιτικής Επιτροπής του Ν.Α.Ρ. για τον πόλεμο στο Ιράκ-2003

Σημείωμα του Γραφείου του Κεντρικού Συμβουλίου της νεολαίας Κομμουνιστική Απελευθέρωση- Μάρτιος 2003

Θέσεις του Κεντρικού Συμβουλίου της νεολαίας Κομμουνιστική Απελευθέρωση για την 3^η συνδιάσκεψη

Ο πόλεμος στη νέα φάση του ολοκληρωτικού καπιταλισμού-Ομάδα της ν.Κ.Α για το ζήτημα του πολέμου-2003

Απόφαση της 3ής συνδιάσκεψης της ν.Κ.Α

Ενδεικτική βιβλιογραφία-αρθρογραφία

Αντιπολεμική Διεθνιστική Κίνηση: Ολοκληρωτικός πόλεμος και αντιπολεμικό κίνημα

Busch K: Η Ευρώπη μετά το 1992.

Δελαστίκ Γ.: Αποκάλυψη τώρα. Ο δρόμος προς τη μονοκρατορία. Μέση Ανατολή, πετρέλαιο, Ισλάμ.

Διάφοροι συγγραφείς: Η αυτοκρατορία σε πόλεμο. Ο κόσμος μετά την 11^η Σεπτεμβρίου

Διάφοροι συγγραφείς: Μύθοι και πραγματικότητα την εποχή της παγκοσμιοποίησης

Espace Marx: ONE- μια εναλλακτική προσέγγιση.

Επιτροπή Αλληλεγγύης Στρατευμένων: Ο πόλεμος στη νέα εποχή

Θάροου Λ.: Ο επερχόμενος οικονομικός πόλεμος μεταξύ Ιαπωνίας, Ευρώπης και Αμερικής

Θάροου Λ: Το μέλλον του καπιταλισμού

Καρρ Ε.: Εισαγωγή στη μελέτη των διεθνών σχέσεων

Καυκαλάς Σ: ΕΟΚική ολοκλήρωση και αντικαπιταλιστική πάλη- ΠΡΙΝ (5-12-93)

Κονδύλης Π.: Από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα Τομές στην πλανητική πολιτική περί το 2000

Κονδύλης Π.: Θεωρία του πολέμου

Λένιν Β.: Για τους δίκαιους και τους άδικους πολέμους

Λένιν Β: Ο Ιμπεριαλισμός, ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού

Λένιν Β: Το δικαίωμα των εθνών για αυτοδιάθεση.

Λιοδάκης Γ: Οι ταξικές συνέπειες της ένταξης της Ελλάδας στη Ε.Ε-ΠΡΙΝ (3-8-2003)

Λούξεμπουργκ Ρ: Τι είναι η πολιτική οικονομία.

Μαντέλ Ε: Ο ύστερος καπιταλισμός

Μαριόλης Θ- Σταμάτης Γ: ONE και νεοφιλελεύθερη πολιτική.

Μαρξ Κ: Το κεφάλαιο.
Μέσαρος Ι: Σοσιαλισμός η Βαρβαρότητα.
Μηλιός Γ: Θεωρίες για τον παγκόσμιο καπιταλισμό
Μηνακάκης Β: Λευκή βίβλος της ΕΟΚ, ο μεσαίωνας του 2000
Μηνακάκης Β-Παυλόπουλος Γ: Πόλεμος και ειρήνη στο διεθνές πλέγμα-ΠΡΙΝ (24-11-02)
Μηνακάκης Β: Η νέα ποιοτική φάση της ολοκλήρωσης-ΠΡΙΝ (28-5-2000)
Παλαιός Α: Ζητήματα θεωρίας του Ιμπεριαλισμού.
Παπακωσταντίνου Π- Η Αμερικανική Τζιχάντ.
Ρίφκιν Τ: Η νέα εποχή της πρόσβασης.
Χάρτ Μ, Νέγκρι Α- Η αυτοκρατορία.
Χίλφερτινγκ Ρ: Το χρηματιστικό κεφάλαιο.
Χομπσμπάουμ Ε: Στους ορίζοντες του 21^{ου} αιώνα
Χομπσμπάουμ Ε: Η εποχή των άκρων.
Ψυρούκης Ν: Ιστορία της αποικιοκρατίας.